

ἐκ τῆς ἐν ἀπαιδίᾳ ²⁾ τελευτῆς αὐτοῦ ἀπειτεῖν ἀντὸν τὴν κλήρον, ἔτι ἀτεκνος ὥν διειλέχθη πρὸς τὸν ὄντα ἀδελφὸν περὶ διαλύσεως τοῦ τοιούτου κλήρου. καὶ συνήρεσεν αὐτοῖς ἐντεῦθεν, ὃδη ἐπὶ τῆς αἰρέσεως ἐν ἀδήλῳ κειμένῃς, τὸ ἔκτον τῆς κληρονομίας μέρος δοθῆναι τῷ ³⁾ Παύλῳ ἵπερ διαλύσεως, καὶ οὐ μόνον ⁴⁾ μέροι συμφώνων γέγονεν ἡ διάλυσις αὐτῇ μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ καὶ διελογιστὸν τὴν κληρονομίαν, τοῦ μὲν Παύλου τὸ διούχιον λαβόντος τὸ ἐκ τῆς διαλύσεως, τοῦ δὲ Πέτρου τὰς δέκα οἰγκλίς. ἀλλὰ μετὰ τὴν διάλυσιν ταύτην καὶ διανέμουσιν ⁵⁾ τῆς κληρονομίας τίκτεται Πέτροις ίντις, ὅν καὶ αὐτὸς ἐκάλεσε Πέτρον, καὶ τελευτῇ διαλυνούμενος Πέτρος ἐπὶ τῷ ὄντι νῦν Ηὔριῳ κληρονόμῳ. ὃ δὲ προσῆλθε βασιλεῖ λέγων, ὅτι μάτηρ ἐδόθη Παύλῳ τὸ διούχιον. ἦδον γὰρ ἐάν μὴ διελύσατο πρὸς τὸν πατέρα μον, οὐδέποτε λόγον ἔλεγε κατ’ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κλήρου, διὰ τὸ μὴ ἐκβῆναι τὴν ἀδεσπινήν. οὐ γάρ ἐτελεῖταις ἀπαῖς ὁ πατήρ μον, ἀλλὰ παιδοποιήσας ἐμέ· καὶ διαβαλλων ⁶⁾ τὸ σύμφωνον ὡς μὴ καλῶς γενομένον, ἔγκειται τὸ διούχιον ἀναλαβεῖν παρὰ Παύλου. πρὸς τοῦτο τοῖν τὸν διαστιλεὺς ἀντιγράφει οὕτως· Τὸ τῆς αἰρέσεως ἄνθηλον μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν οὐκ ἀδίκους λογισμοῖς διὰ συμφώνου ἐπεραιώθη ⁷⁾. ὅποτε τοιχαροῦν ἔρμασιν ἀποκαταστάσεως κλήρου αἰτηθῆναι τὸν σὸν πατέρα συνομολογεῖς, ἵνα, ἐδὴ τῆς ζωῆς ἀτεκνος ἀναχωρήσῃ, τὴν κληρονομίαν Παύλῳ ἀποκαταστήσῃ, τὸ σύμφωνον τὸ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ περὶ τοῦ ἔκτον μέρους τοῦ δοθησομένου Παύλῳ, ὅποτε παῖδας οὐκ εἴχε Πέτρος, παρεντεθὲν οὐ διὰ τοῦτο δύναται ἀδίκον δοξεῖν, ὅτι γενομένης, ὡς ἥρεσε, τῆς διανεμήσεως, τῇ οἰκείᾳ ἥμέρᾳ, σοῦ τοῦ νιοῦ αὐτοῦ περιόντος, ἀπελευθερωγησεν ⁸⁾ Πέτρος.

ἔχων τις υἱοῦς δύο] Θεοδώρου. Διὰ πάκτων δύναται πληροῦσθαι καὶ ἡ ηγεμονεῖ μᾶρεις. ἔγραμμεν ἐν τῷ ί. βιβ. τῷ δὲ ὄρθρος καὶ πολλαχοῦ, ὅτι τὰ ἐπὶ διαλύσει καταβιβλούμενα, καὶ Ἰνδεῖται ἵτοι ἀρχεωστητα εἴη, οὐ ψεπτετευεται. Ἐλθωμεν τοῖν ἐπὶ τὸ προκειμένον καὶ τὸ ἔξης, ὡς ἐν τῷ βασιλικῷ κεῖται.

Καὶ εἰ ἔσχε κύρων αἵρετος καὶ οὐδὲ γέγονεν διάλυσις, ἀποκαθίσται τὸ κληρονόμος, παρακοπῶν τῆς κληρονομίας τὸ γ. τότε δὲ παρακοπεῖται φαλαῖδος, ὅτε ἀρχαγανθῆ ὁ κληρονόμος προσελθεῖν, ὡς βιβ. λε. πτ. ια. κεφ. ιε. θεμ. δ. καὶ τὸ ια. θεμ. τοῦ κ. αὐτοῦ κεφ. καὶ Ἰνδεῖτον τὸν β. πτ. ζγ'. κδ.

τὸν Παύλον] * Θεμάτισον τὸν Παύλον, ὃ ἔκτιλεν ἡ κληρονομία ἀποκαταστῆται αἰρέσεως ἐξελθούντος, λαζόνται τὸν ἀνηκοιτα αὐτῷ Φιλάκιδον, ἡ ἀρχαγανθον εὐερθένται τῷ πατρὶ καὶ διὰ τοῦτο μὴ τοῦτο πονοφατά καὶ αὐτὸς κληρονόμος, ἀλλὰ ὑπὸ αἵρετον. οὐτω γάρ θεματίζων εἴπεν, ἔχει τὴν διαθήκην τὸ ἰσχυρόν.

ἔτι ἀτεκνος ᾧ] † Τηλέθετο τὸ σύμφωνον γεγονέναι, πήγε ἡ παιδοποιησα τὸν Πέτρον, οὐκ ὡς νόμιμον, αλλὰ τὰ τὴν φωνὴν ἀληθεων ἔχηγησηται· ἐπει καὶ γεννηθέντος ἡδη παιδὸς ὃ βεβαιημένος τῇ τῇ τῆς αἰρέσεως εἴρεσται διελύσατο, εὐλόγος ἡν ἡ διάλυσης καὶ οὐκ ἀνεγέρπετο, ἐπει εἰκός ήν, τελευτῶν τον γεννηθέντο νιον, καὶ πάλιν αἴτια αὐτὸν τελευτῶντα ὑποτεστῶν τῷ φιδειονομίουν. [Sch. m. I. 764.]

† Τὸ τῆς αἰρέσεως ἄδηλον ἵτοι μὴ φανερῶν ἔχον ἀπαιτησιν μεταξὺ τινων γομίμων διὰ συμφώνου λειται, καὶ ἰσχυρόν ἔστι το τοιούτοι συμφώνον, ἔκβάσης τῆς αἰρέσεως ἡ μὴ ἐκβασης. [Sch. m. I. 765.]

μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν] Ἡν τοῖτοις δὲ τοῦ ἥτοι τὸ παῖδα τῆς διατάξεως. καὶ τὸ μὲν νόμιμον τῆς διατάξεως ἡδη γνώμων ἔστι. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὴν ιε. διατ. τοῦ τοιούτοι τίτλο ομοιεῖσθαι δὲ καὶ ἔστω, ὅτι ἡ διατάξης αὐτῇ πεπλη-

Petrus, hereditatem petiturum, priusquam liberos sustulisset ³⁾, cum fratre suo de transactione fideicommissi causa ineunda disseruit. Et convenit exinde inter eos, propter conditionis eventum incertum, ut sextans Paulo daretur transactionis nomine: eaque transactione placiti fine non stetit inter fratres ⁴⁾, sed etiam hereditatem diviserunt, ita ut Paulus sextantem ex transactione acciperet, Petrus autem dextantem. Verum post hanc transactionem et hereditatis divisionem Petro nascitur filius, quem ipse Petrum quoque nominavit, et Petrus, qui transegerat, decessit, filio suo Petro herede relicto. Hic Principem adiit, exponens, sine causa Paulo datum sextantem: ecce enim si cum patre meo non transegisset, nihil ex hereditate ab eo consequi potuit, quia conditio non extitit: nec enim pater meus sine liberis decessit, sed me suscepto filio. Et cum pactum non iure factum contendret, sextantem recuperare a Paulo volebat. Ad hoc igitur Princeps in hunc modum reserbit. Conditionis incertum inter fratres non inquis rationibus conventione finitum est. Cum igitur verbis fideicommissi ⁵⁾ petatum a patre tuo profitearis, ut, si vita sine liberis decederet, hereditatem Paulo restitueret, pactum eo tempore de sextante Paulo dando, cum liberos Petrus non habebat ⁶⁾, interpositum non idecirco potest iniquum videri ⁷⁾, quod facta, sicut placuit, divisione, diem suum te filio cius superstite Petrus functus est.

I) cum quis duos filios haberet] Theodori. Pacto etiam conditio pendens impleri potest. Lib. I. eorum, qui de rebus sunt, et multis aliis locis cognovimus, transactionis causa soluta, licet indebita sint, non repeti. Veniamus igitur ad id, quod propositum est et quae sequuntur, ut in Basiliis.

Et si conditio extiterit et transactione facta non sit, heres fideicommissum restituit, retenta tertia hereditatis parte. Tunc autem Falcidia retinetur, quum heres coetus fuerit adire, ut lib. 35. tit. 11. cap. 15. them. 4. et them. II. cap. 20. eius et Institutionum lib. 2. tit. 23. 24.

2) Paulum] Finge, Paulum, cui hereditas conditione existente restituenda erat, Falcidiam sibi competentem accepisse, vel ingratum patri visum esse, ideoque eum non pure, sed sub conditione heredem esse scriptum. His positis dicuntur, testamentum valere.

3) priusquam liberos sustulisset] Ponit, pactum interpositum prius, quam liberos Petrus sustulerat, non quod aliter pactum iure non valeat, sed ut facti veritatem exponat: quia, licet iam liberos sustulisset is, qui tali fideicommisso sub conditione, si sine liberis decederet, oneratus est, et transegisset, iusta esset transactio et non revocari posset, quoniam fieri poterat, ut filius suspectus moreretur, et heres fiduciarium liberis orbiatus decedens fideicommisso teneretur.

Conditionis incertum, id est, quod certam petitionem non habet, inter aliquos conventione iure dirimitur, et rata est eiusmodi conventione, sive extiterit conditio, sive non extiterit.

4) inter fratres] In his sita est sententia constitutionis. Et argumentum constitutionis notum iam est. Lege et const. 16. huius tit. Nota quoque, hac constitutione dici, conditionem pacto initio impletam esse.

2) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἐπ τῆς ἀπαιδίᾳ. a) τῷ Fabr. deest in Cod. Coisl. b) μόνον Cod. Coisl. deest apud Fabr. c) ταύτην καὶ διανέμουσι Cod. Coisl. deest apud Fabr. d) Ita Cod. Coisl. Fabr. διαβίλλων. e) Malim ἐπεραιώθη.

ρωσθαι τὴν αἵρεσιν λέγει διὰ τοῦ γενομένου συμφάνους καλῶς οὐν κέρχουερ ἐπὶ τῶν τοιούτον αἵρεσεων, εἴτε διὰ τῶν γενομένων συμφώνων πεπλήσσων ή τῆς αἵρεσεως ἀδηλία, τοντούτων ἀπαλλαγήσονται οἱ παῖδες τῆς ἔκπιδος τῆς ἀδηλίους αἵρεσεως· διὰ τοῦτο δὲ η διάταξις ὑπέθετο τὸ σύμφωνον γενοντίναι, ποὺν ἡ παιδοποιῆσαι τὸν Πέτρον, οὐχ ὡς νόμιμον, ἀλλὰ ἵνα τοῦ φρεστοῦ ἵτοι τοῦ ἀποτελέσματος τὴν ἀληθείαν ἐξηγήσουται, ἐπει, καὶ γεννηθέντος ἡδη παιδὸς ὁ βεβαυμένος τῇ τῆς ἀπαδίας αἵρεσιν διειλυστότο, ἴδιος υἱὸς οὐ διάλυσε καὶ οὐκ ἀναπέπεται, ἐπειδὴν εἰςός ἦν, τελευτήσαι τὸν γεννηθέντα αὐτῷ νίον, καὶ πάλιν ἀπαδία αὐτὸν τελευτῶντα ὑποπεσθεν τῷ φιλεικομμάσφ. τοῦτο γάρ εἴηται μὲν καὶ ἐν πολλοῖς τόποις τῶν νόμων. οημέλωσαι δὲ τοιο. καὶ αὐτὴ η διάταξις ἐπιζήσαντα γρῦθον τῷ πατρὶ τὸν νίον ἔθεμασεν, ἵνα τότε μόλις ἡ τῆς ἀπαδίας αἵρεσις ἀποκλεισθεῖῃ ὡς ἐπόνοι. φιλοτείτοντας ἡ διάταξις τὸ ἔξενον τῷ καὶ φιλογένεσι τὸ σύμφωνον, ποὺν ὁ Πέτρος παιδοποιῆσαι οημέλωσαι δέ, οὐτε καὶ πιληθυτικῶν ἔχουσης τῆς αἵρεσεως περὶ τὸν φιλεικομμάσφον οὐτε μέρεις, ἐνώ δίκαια νίῶν τελευτήσῃ, ὅμως εἰνος νίον ἐπιζήσαντος τῷ πατρὶ, ἀποκλείεται καὶ τῆς ἀπαδίας αἵρεσις καὶ πιληθυτικῶν περιφράσματη, ὅπερ καὶ η σ. διατοῦ νέα. τι. τοῦ σ. βιβ. ἄρτως φροντισ.

ὅπότε ε ὁ ήμασιν ἀποκαταστάσις ἀσεως κλήρον] *^a Πτολέμοπότε συνομολογεῖς, τὸν σὺν πατέσαι παῦσι τὸν πατρὸς αὐτοῦ αἰτηθῆναι, ἀποκαταστῆσαι τὴν κληρονομίαν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

ὅπότε παῖδας οὐκ εἰχε] Τοῦτο τὸν φάντον ἔστι. μὴ γάρ εἴτης, οὐτε διὰ τοῦτο κρατεῖ τὸ σύμφωνον, οὐτε τοῦτο οὐκ εἴτης παῖδας ὁ Πέτρος· καὶ γάρ καὶ εἰχε παιδίας, ἀδηλος ἡ η αἵρεσις, μήποτε ἐν ἀπαδίᾳ τελευτήσῃ. λέγεται γάρ ἀπας οὐ μονον ὁ μη γενόμενος πατῆς παιδῶν, ἀλλα καὶ ὁ γενόμενος μὲν πατησ, ἐν δὲ τῇ τελευτῇ ενομοκενος αἵρεσις, οὐδεν. σ. τοῦ η. κεφ. τοῦ α. τι. τοῦ λε. βιβ. οὐ η ἀρχή· εἴναι δέ τοις ἀποβάλλεται περιων.

οὐ διὰ τοῦτο δύναται ἀδικού δοκεῖν] *^b Ητοι οὐ δύναται ἀδικον εἶναι, οὐτε μετὰ τὴν ὀρέσκεσιν τῆς διαιρέσεως ἐτελευτήσεον ὁ σὸς πατησ, οὲ τὸν νίον αὐτον καταλείψει.

L. 2. ^c Σγ'. f) Κατερεχθεῖσαν αὐτῷ κληρονομίαν πέπρακέ τις· ησαν δὲ δανεισταὶ τῆς κληρονομίας. οὗτοι δέον κατὰ τὸν πεπρακότος ὡς ἔχοντος ἐτὶ τὸ δούσματον τῆς κληρονομίας κατῆσαν τὰς ἑαυτῶν ἀγωγάς, ἐκνήσαντον αὐτὰς τὴν κληρονομίαν, καὶ οἱ ἀγορασταὶ δέ, μη ἔχοντες ἀνάγκην ὑποδέξασθαι ταύτας τὰς ἀγωγάς, ὅμως ἔκοντος ὑπεδέξαντο. δῆλον δέ, οὗτοι ^d ὡς διεκδικηταὶ ^e τοῦ πεπρακότος ἐνήχθησαν. ἀλλὰ μετὰ τὴν τῶν ἀγορασάντων προκάτασιν ἥθελον οἱ δανεισταὶ ἐναγαγεῖν κατὰ τὸν πεπρακότος τὴν κληρονομίαν τὰς αὐτὰς ἀγωγάς. δὲ προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων ^f), καὶ ἀντέγραψε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ^g) οὐτως· Μετὰ τὴν πρᾶσιν τῆς κληρονομίας τὴν παρὰ σὸν γενομένην εὖν τοὺς δανειστὰς κατὰ τῶν ἀγορασάντων τὰς ἀγωγάς τὰς ιδίας κεντηκέναις ὑποδέξαις δυνηθέντες, καὶ τούτους τοὺς ἀγοραστὰς ταύτας τὰς ἀγωγάς ἔκονταὶ ὑποδέξασθαι βούλήσει, τῇ παραγραφῇ τοῦ σωπηροῦ συμφώνου οὐκ ἀχρήστως διεκδικήθησαν.

κατὰ τὸν πεπρακότον αὐτῷ κληρονομίαν] *^h Τελευταῖσαν τοῦ ἔχοντος ἀριθμούσιν εἰς τὸν κληρονόμον αὐτὸν διαβιβάνοντο, καὶ ἔκεινος ἔνάγει καὶ ἔναγεται, οὐ μηροὶ ἀγοραστεῖς τὴν κληρονομίαν, εἰ μη ἔκοντος κατεδέξαντο τὸ ἔναγχον. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ισ. κεφ. περὶ τὴν ἀρχήν, καὶ τὸν ἄδηλον καὶ τὸν Κύριλλον, καὶ μάθησ, οὐ διαγοραστῆς τῆς κληρονομίας οὐτίλιας ἀγωγάς κατὰ τὸν κληρονομίαν κρεωτῶν ἔχει καὶ προτιμᾶται τοῦ πωλήσαντος αὐτῷ τὴν κληρονομίαν καὶ

Recte igitur in eiusmodi conditionibus dicimus, paeis conventis conditionis incertum finiri, id est, liberos spe incertae conditionis liberari. Ideo constitutio pactum posuit initum esse, priusquam liberos Petrus sustulisset, non quasi aliter iure non valeret pactum, sed ut facti sive eventus veritatem exponeret: quia licet filio iam suscepto is, qui fideicommisso sub conditione orbitatis oneratus est, transeisset, transactio iusta esset nec revocaretur, quia fieri poterat, ut filius suspectus moretur et fiduciarius rursus liberis orbatus decedens fideicommisso teneretur. Nota hoc. Haec constitutio filium patri superstitem posuit, ut tunc orbitatis conditio excluderetur, ut tibi dixi. Factum narravit constitutio, quem diceret, eo tempore pactum initum, quo Petrus liberos nondum sustulerat. Nota autem, etiamsi plura numerum contineat conditio fideicommissi ita concepta, si sine liberis decederet, tamen, si unus filius patri supervixerit, conditionem orbitatis excludi in numerum pluralement conceptam: quod et const. 6. tit. 57. lib. 6. expresse dicitur.

5) cum verbis fideicommissi] Id est, cum prospiceat, patrem tuum a patre suo rogatum, ut fratri suo hereditatem restitueret.

6) cum liberos non habere] Hoc facti est. Nec enim dicas, ideo valere pactum, quod filium tunc temporis Petrus non habuerit: nam licet liberos haberet, tamen incertum erat, numne sine liberis decederet. Orbis enim non solum ille dicitur, qui liberos nunquam suscepit, sed et qui suscepit liberos, ante mortem autem suam eos amisit, ut them. 6. cap. 18. tit. 11. lib. 35. cuius initium: Si quis superstes amisirerit.

7) non idecirco potest iniquum videri] Id est, iniquum esse non potest, quod post placitum divisionis pater tuus mortuus sit, te filio suo reliquo.

LXIII. Hereditatem sibi delatam ⁱ⁾ quidam vendidit: erant autem creditores hereditarii. Hi cum adversus venditorem ^{j)} hereditatis, quippe qui ius incorporale hereditatis ^{k)} adhuc haberet, agere deberent, contra emtores hereditatis actiones suas moverunt. Emtores autem, qui has actiones excipere non cogebantur ^{l)}, ultro tamen susceperant. Certum est, cum eis tanquam defensoribus ^{m)} venditoris actum esse. Verum post litem cum emtoribus contestatam creditores adversus venditorem hereditatis easdem actiones intendere volebant. Venditor Princepem adiit, eique Princeps ita rescripsit. Post venditionem hereditatis a te factam, si creditores contra emtores actiones suas movisse probare potueris, eosque emtores eas actiones spontanea voluntate ⁿ⁾ suscepisse, exceptione ^{o)} taciti pacti ^{p)} non inutiliter defenderis.

1) hereditatem sibi delatam] Cogita de hereditate defuncti: viventis enim hereditas inutiliter venditur, ut lib. 19. tit. 1. cap... Quaere et huius tit. cap. 76. cuius initium: Pactum, quod dotali instrumento comprehensum est. Quaere et cap. sive constitutionem 26. Et ne tibi contraria invicem videantur, sed lege, attentionis ad ea, quae Thalelaeus dicit.

2) adversus venditorem] Quia actiones defuncto adversus vivum competentes ad heredem eius transeunt, qui agit et convenit, nec vero cum emtoribus hereditatis agitur, nisi sua sponte actiones exceperint. Lege et cap. 16. circa initium, et Indicem, et Cyrillum, et disce, hereditatis emtorem utiles actiones adversus debitores hereditarios habere, eumque venditori hereditatis, licet hic directas actiones ha-

f) Sic Cod. Coisl. Fabr. ξβ'. g) οὗτοι Cod. Coisl. deest apud Fabr. h) Fabr. ξδικηταί. i) λέγων Fabr. deest in Cod. Coisl. k) δι βασιλεὺς deest apud Fabr. Habet Cod. Coisl.

τούτου τὰς διγένετας ἔχοντος, καὶ αὐτὸν μέρτοι οὐδὲ οὐτίλιαι δίδονται, προσέρχεται γάρ, ὅπερ τὸ παρόν κεφάλαιον ἐκονοίως τούτον εἶπεν ὑποδέξασθαι τὰς ἀγωγὰς ὡς δεφερόσοφα.

τὸ ἀσώματον τῆς κληρογορίας] * Κανόνις ἐστιν ὁ λέγων, ὅτι τὸ ἀσώματον δίκαιον τῆς κληρογορίας ἄπεις ἐμπιγένεται οὐκ οὐκ εὐζερῶς μεθίσταται πάσος ἔτερον. εἰπε δέ, οὐκ εὐζερῶς, διότι οὐ θέλοντας ἐκονοίως οἱ ἀγορασταὶ τῆς κληρογορίας ὑπερέχονται καὶ ἐνοχλεῖσθαι ὑπὲρ αὐτῆς, οὐκ ἐνοχλεῖσθαι ἔτεστο ὁ πρῶτον γνόμονος πληρούματος.

μὴ ἔχοντες ἀγάγηται] * Οὐτοὶ δὲ ἀγοραστὴς κληρογορίας οὐκ ἀγαγάνται ὑποδέξασθαι τὰς ἀγωγὰς, ὥστεον οὐδὲ ὁ κατὰ δωρεὰν λαβὼν, ὡς, βιβ. μ. τιτ. α. κεφ. ς. τίς δὲ ἡ αἵτια ἐπὶ πρόσωπον ἡ ἀγωγὴ ἀπαξ ἐμπιγένεται τινὶ κατὰ τινὸς ἔφερεν οὐ μετερχεται, ὡς βιβ. ι. τιτ. α. κεφ. κε. Θερ. σ. καὶ τὰς ἑκατὸν παγιαποτίταις, ἀπεν τῆς δελεγυπτίονος. ἀνάγνωσθαι τοῦ πρῶτον γνόμονος πληρούματος.

οὐς διεκδικηταῖ] * Οὐκ εἶπεν, οὐ φέμι σοῦναμ προσονοματωρες, ἀλλὰ διεκδικηταῖ. οὐδὲ γάρ θησαρ¹⁾ αὐτοῖς ἐπὶ τῷ τῆς ποιώνος συναλλάγματι ὅπιος καὶ εἰ ἀγωγαί. εἰ γάρ ἐπιτολή ἐγένετο, ἐγίνοντο λοιποὶ τοῦ ἐνεργούμενον ὡς φέμι προσονοματωρες εἰς τὸ ἕπιμαθῆναι. ἀνάγνωσθαι κεφ. πε. καὶ τῷ ἑκατὸν παγιαποτίταις, ἀγαγάνται οὐνας. εἰπε δὲ τοῦτο οὐ γέγονε, ἀλλὰ οἱ διαιτησταὶ οὐτοὶ δόξαν αὐτοῖς ἐπένθωσαν κατὰ τὸν ἀγοραστὸν, καὶ οὗτοι πάλιν ἐκονοίως καὶ αὐτοθέλης ὑπερέξαντο τὴν ἀγωγὴν, ἡ κατὰ τοῦ πρώτου ἡρμοσε, δημονότες ὡς διεκδικηταὶ τοῦ πεπρωκότος ἐνίκηθησαν οἱ ἀγορασταῖ.

Εἰ θέλεις μαθῆναι τὰ περὶ ποιώνος τῆς κληρογορίας, ἔργει τιτ. δ. τοῦ ι. βιβ. μᾶλλον δὲ τὸ κε. καὶ κε. καὶ μηδοῖ δόξαντας ἐναπέιναι, καὶ ἐπένθωσαν γάρ φησιν, οὐτὶ ὁ μὲν κληρογορίας δὲ καὶ πρότης ἐνάγεται πρωταρτωπος παρὰ τῶν διαιτηστῶν, αὐτοῖς δὲ λοιποὺς ἀγαγάνται τὸν ἀγοραστὸν, δεργερδείσιν αὐτόν, διὰ τῆς ἐξ στιπούλατου, εἴχε ἐπηρωτήσεν, η διὰ τῆς ἐξ βένδρου, εἰ μη ἐπηρωτήσεν, καὶ βιβ. μδ. τιτ. δ. κεφ. λ.

ἐκ ουσίᾳ.] Καλῶς εἶπε, ἐκονοίως. ἄκοτες γάρ οὐκ ἴμαγκέστο ἐνάγεσθαι παρὰ τῶν διαιτηστῶν. αἱ γάρ ἀγωγαὶ εἰς κατὰ τὸν κληρογορίαν εἰσῶν, ὡς τὸ ἀσώματον ἔχοντος. ἐτέρῳ δὲ λόγῳ, οὐτὶ ἐών ἀπατηθῆ, ἐπηρωτήσεν περὶ διεργούμενος τοῦ ἀγοραστοῦ, ἔχει ἐξ στιπούλατου, η μὴ ἐπηρωτήσεν, κινσὶ καὶ αὐτοῖς ἐξ βένδρου καὶ ἀπαιτεῖ τὰ καταβληθέντα.

Καλῶς τὸ ἐκονοί. οὐ γάρ ἴμαγκέστο δεξανθαμαί αὐτοὶ τὰς τῶν διαιτηστῶν ἀγωγὰς, ἀλλὰ οἱ κληρογορίοι, ὡς τοὶ τὸ ἀσώματον ἔχοντες δίκαιον.

τὴν παραγραφὴν] * Εἰ γάρ καὶ συνεφανῆθε τῇ πρώτῃ, τοὺς ἀγοραστας τῆς κληρογορίας ἐνάγεσθαι, οὐμως πιλαγαφεῖται τοὺς διαιτηστας ἐναγόμενος ὡς κληρογορίους διὰ τὸ κελεύειν τὸν νόμον τοὺς ἀγοραστας οἷκου η ἀγόνην η κληρογορίας καὶ νεμούμενος ταῦτη, τὰς παρὰ αὐτοῖς καὶ τῶν τοιούτων ὑφίστασθαι δίκαια καὶ ποιοτομίας.

σι απηργοῦ ὁμιφώνοιο] Σημείωσαι καὶ ἄλλο σινηπρόγονοι πεπιτον μετὰ τοῦ κείμενα ἐπ τῷ δὲ πάκτῳ τῶν πρώτων.

* Σινηπρόγονοι σύμφωνοι. ἔργει καὶ κεφ. β. γ. καὶ δ. καὶ ρ. καὶ ἔχει τὴν παρόνταν διάφορον ἐπὶ μημη. συμβαίεται γάρ σοι εἰς πολλά, καὶ πρόσχεται, πῶς ἀπελειπον η διατάξις τοῖς διαιτησταῖς τὸ κείμενον τοῦ κληρογορίου, πιησουσιν ἀπαξ κατὰ τὸν ἀγοραστὸν καὶ σημείωσαι ἐπὶ τούτον τοῦ θέματος ἀρχεῖ ἡ κατων ὁ λέγων· τα μεταξὺ ἐτέρων πραγμάτων ἐτέρους οὐτε βλάπτουσιν, οὐτε ἀφελούσιν, ὡς φησιν τὸ ξ. κεφ. τοῦ γ. τιτ. τοῦ ι. βιβ. διότι οὐ κατων ἐκεῖνος χωραν ἔχει ἐφ ὡν θεμετον τὸ ἔργον κεφαλίων παραδόσιον, καὶ ἐπὶ διαγόνων καὶ διολογίων γνωμένων η προτιθεμένων πρὸς αὐτίδικον, καὶ πρὸς ἐπιβολὴν τῶν παρὰ σκεπτον δικαιολογουμένων καὶ εἰσαγομένων, τὸ δὲ παρόν νομίμον οὐδὲν τι τοιούτον παραδίδωσιν, ἀλλα φάκτον κατὰ δέλον εἰσάγει, προ τοῦ κατὰ τῶν ἀγορασταν προκαταρξειν, τὰ δὲ πρὸς φάκτον βλέποντα, ὡς μη ποὺς πρόσωπον, ἀλλα πρὸς πράξιν αποτελουμένα καὶ κατεπιτάχθυμην τινάτην, διαβάροντο πρὸς πάντας, οἷς η τοῦ φάκτον καταδοκή γνωμένην οὐκείτον διαβα-

beat, praeferriri. Adversus eum tamen ne utiles quidem actiones dantur. Attendas enim ad id, quod hoc capite dicitur, eum ultra actiones tanquam defensorem excipisse.

3) ius incorporale hereditatis] Regula est, quae dicit, ius incorporale hereditatis semel personae alicuius iunctum non facile ad alium transferri. Dicitur autem, non facile, quia, si emtores hereditatis ulro de ea conveniri velint, tunc non amplius heres, qui ab initio fuit, molestatur.

4) non cogebantur] Hereditatis emtor non cogitur excipere actiones, sicut nec qui donatam accepit, ut lib. 47. tit. 1. cap. 20. Quaenam autem causa est? persona vel actio, quae semel alicui adversus aliquem inheret, ad alium non transit, ut lib. 16. tit. 1. cap. 25. them. 6. et ibi similiū locorum adnotationes, sine legatione: lege lib. 12. tit. 5. cap. 13.

5) tanquam defensoribus] Non dixit, in rem suam procuratores, sed defensores. Neque enim in contractu emtionis nominatim et actiones ipsis mandatae erant. Nam si mandatae fuissent actiones, facti postea fuissent in rem suam procuratores debitoris, suo tamen periculo. Lege cap. 85. et novam ibi adnotationem necessariam. Quum autem mandatae non sint actiones, sed creditores, cum hoc ipsis in mentem veniret, adversus emtores egerint, hique rursus ulro et sua sponte actionem, quae adversus venditorem competit, excederint, certum est, cum emtoribus tanquam defensoribus vendoris actum esse.

Si doctrinam de venditione hereditatis discere velis, quaere tit. 4. lib. 19. maxime cap. 25. et 26. Nec tibi videantur repugnare. Dicitur enim in illis, heredem quidem eundemque venditorem principaliter a creditoribus conveniri, ab ipso autem cogi emtorem, ut ipsum defendat, vel actione ex stipulatu, si stipulatus sit, vel actione ex vendito, si stipulatus non sit. Et lib. 44. tit. 4. cap. 37.

6) spontanea voluntate] Recte dixit, spontanea voluntate: inviti enim non cogebantur pati a creditoribus actionem. Nam actiones adhuc adversus heredem competunt, quippe qui ius incorporale hereditatis habet. Alia autem ratione heres, si ab emtore se defensum iri stipulatus sit, si conveniretur, ex stipulatu agit, vel si stipulatus non sit, ex vendito cum emtore agit, ab eoque ea, quae solvit, petit.

Recte spontanea voluntate: non enim cogebantur ipsi excipere creditorum actiones, sed heredes, quippe qui ius incorporale hereditatis adhuc habeant.

7) exceptione] Nam et si in venditione conveniret, ut emtores hereditatis convenirentur, tamen venditor tanquam heres conventus creditores exceptione submovet, quia lex praecepit, ut emtores aedifici vel fundi vel hereditatis, si eam possidente, lites et novi operis nuntiationes eiusmodi rerum nomine subeant.

8) taciti pacti] Nota et aliud pactum tacitum post ea, quae in titulo de pactis primae Digestorum partis posita sunt.

Tacitum pactum. Quaere et cap. 2. 3. et 4. et 56. et hanc distinctionem memoria tene: in multis enim tibi proderit. Et nota, quomodo constituto creditores ab agendo adversus heredem arceat, si iam adversus emtorem experti fuerint. Et nota, hoc casu regulam cessare, quae dicit, inter alios acta aliis neque nocere, neque prodesse, ut cap. 63. tit. 3. lib. 9. dicitur. Nam regulas illi locus est his casibus, quos capitulum dictum tradit, et in allegationibus et defensionibus, quae adversus adversarium proponuntur ad submovenda ea, quae ab ipso allegata et proposita sunt. Hoc autem capitulo nihil eiusmodi traditur, sed dolo factum proponitur sive lis cum emtoribus contestata. Quae vero ad factum spectant, quum non ad personam, sed ad factum extendantur illudque amplectantur, ad omnes transeunt, quibus facti admissio prodest, ut est et hereditatis aditio et consilium. Hae enim, si in Quaestorio secreto factae sint, transeunt etiam ad omnes, qui inde utilitatem ha-

I) Supplendum videtur ἐνετάλθησιν.

γονιν καὶ πρὸς πάτερας τοὺς ἐντεῦθεν ὀφελούμενος, καὶ ὁ περὶ τῆς ἀποκυρῆσης ύδορος^{m)}. πάτερες γὰρ οἱ τε ληγυταῖοι καὶ οἱ δανεισταὶ καὶ οἱ ποιῆσαντες τὰ μῆτρον μαῖαν, ὡς μετέχοντες καὶ ἐπ τῆς αὐτῆς αἵτινας ὄλλήλους συγδεόμενοι καλῶς τῷ τε πατεδοζῇ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀποικόρηται. ἀνάγνωθι καὶ τὸ γένερον τοῦ αὐτοῦ πατέρος τοῦ γένερος βιβλίον σιωπηροῦ διαλαμβάνον συμφωνοῦⁿ⁾.

* Καὶ ζήτ. τὰ νέα. κεφ. την. θεμ. α. τοῦ γ. πτ. τοῦ κεφ. βιβλ. ξένοντος οὔτως· ἔναν ἀντιφανόν γενῆ. ἀνάγνωθι καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἕνδικα καὶ τὸ καὶ. κεφ. τοῦ παρόντος πτ. πλὴν ἀνάγνωθι τὸν ἐν ἑκαίνῳ ἕνδικα καὶ τὸν ἐν τῷ τελευταῖον θεμ. τοῦ κη. κεφ.

L. 3. ξδ'. ο) Δεσπότον δανείσαντος ἢ ἐξ ὄλλον τινὸς C. 11. 3. ονυαλλάγματος ἔχοντος χρεώστην, ὁ οἰκέτης τούτον τοῦ δανειστοῦ περιτυχὼν τῷ χρεώστῃ, σύμφωνον ἐποίησεν αὐτῷ, ἢ περὶ τοῦ μη παντελᾶς^{p)} ἀπαιτηθῆναι τὸ χρέος, ἢ περὶ τοῦ μετὰ χρόνου ἀπαιτηθῆναι. μετὰ ταῦτα τοῦ δεσπότου κινοῦντος κατὰ τοῦ ἕδραν χρεώστον, ἐκέρδητο τῷ συμφωνῷ τῷ παρὰ^{q)} τοῦ οἰκέτου γενομένῳ ὁ χρεώστης κατὰ τὸν δεσπότον. ὁ δὲ δεσπότης εἰκότως τὸ τοῦ οἰκέτου σύμφωνον ἐλέγε μηδὲν ἀπὸν ἀδικεῖν. καὶ περὶ τούτον φιλονεκίας γενομένης ἀντέγραψεν ὁ βασιλεὺς οὕτως. Οὐ^{r)} δοῦλος τοῦ δανειστοῦ βελτίσσα μὲν^{s)} τὴν τύχην τοῦ δεσπότου ποιῆσαι δύναται· εἰς τὸ χεῖρον δὲ μεταποιφῶσαι διὰ καπνὸν συμφώνον οὐ δύναται τὴν ἐνοχὴν τὴν δραμᾶς συνεστῶσαν.

δεσπότον δανείσαντος] Ταύτην διάταξιν οἱ κοινοὶ διδάσκαλοι περὶ οἰκέτου δανείσαντος διαλεγομένην ἐθεμάτισαν. ἐγὼ δὲ νομίζω, ἀκολουθότερον εἴναι τὸν ἐμὸν θεματισμὸν τῷ φρητῷ τῷ διατάξεως, τῷ καλέσατο χρεότοις τὸν δεσπότην, εἰ γάρ, καὶ τῷ νομίῳ προσποίεται τῷ δεσπότῃ ἀγωγὴ ἐξ ὧν ὁ οἰκέτης ονυαλλάγματι, ἀλλὰ ὅμως φυσικῶτερον εἴτε τὸ αὐτὸν τὸν δανείσαντα καλέσαι χρεότοις, ἥπερ τὸν τοῦ δανείσαντος δεσπότην. ταῦτα πρὸς τὴν διαφορὰν τοῦ θεματισμοῦ, ἐπειδὴ τὸ νόμιμον τὸ αὐτό ἐστι, καὶ δὲ δεσπότης ἡν δανείσας, καὶ δὲ οἰκέτης δανείσας προσεπόσισε τῷ δεσπότῃ τὴν ἀγωγήν.

Θεοδόρου. Οὐ δεσπότης ὀφελεῖται μὲν ἐκ τοῦ πάκτου τοῦ ἕδραν δούλου, οὐδὲποτε δὲ βλέπεται. ἀνάγνωθι τὸ περὶ τοῦ νιοῦ λεζένθεν ἐν τῇ κεφ. διατ. τοῦ παρόντος πτ. βιβλ. β'. τοῦ καθ:

μετὰ χρόνον ἀπαιτηθῆναι^{t)}] Πολλάκις γὰρ ὁ δεσπότης δανείσας οὐνερώνει, μετὰ δύο ἔτη τὸ δάνειον ἀπαιτεῖν· ὁ δὲ οἰκέτης ἔξεινε τοῦ πάκτου τὸν χρόνον, συμφωνήσας μετέ πάντες ἔτη ἀπαιτήσαις τὸν δεσπότου δεβθύνας ἐκ τούτου γάρ ἡρεγκάνθησαν^{u)} οἱ περιφαέστατοι διδάσκαλοι θεματίσατορ δοῦλον δεσμαγκότα, καὶ παρηγάγον διαίσεων τὴν ἐν τῷ δὲ πάκτων τῶν πρώτων τῷ εἰδημένων ἡμῖν. ταῦτα μὲν ἐν παρεκβάσει προσδιαίκεχθρ, ἐπειδὴ γεννοῦσι ἐπειν ἡ διάταξις, μη δύνασθαι τὸν δούλον κείσοντα ποιεῖν τὴν τοῦ δεσπότου τυχην. μάθανε, πῶς καὶ νοήσει τὸ μη κείσοντα γενέσθαι τὴν ιάσειν τὸν δεσπότον, τοιτέστι, εἰς τὸ μη ἀποκτήσασθαι αὐτὸν προσφαστεῖ τὸν δούλον τινά. εἰς γάρ τὸ μη κτήσασθαι δύναται καταβλάπτειν τὸν δεσπότην ὁ οἰκέτης τὸ γαρ, εἰ ἐν αὐτῷ τῷ δανείσειν ἐπάκτειν μη ἀπαιτεῖν; έργωται τὸ σύμφωνον. ἡ πολλάκις ἐδάνεισις ὑπεξοντίσι παιδὶ παρὰ τὸ Μακεδονιῶν διανεζημένον, ἡ ἐλεύθερον προσώπου πρήσσωντο γῆρασσεν εἰδώλος, αὐτὸν εἴλεύθερον, ἡ τὸ ἐπίμαχον χροῖον, ἡ καὶ γονάκια ἐλαύθεν ἴτερος δεδεύσων παῦν τὸ Βελλανεῖον, ἐν τούτοις γάρ τοῖς τέταροι θέμασιν καὶ τοῖς ὄμοιοις ἔρμοσται δὲ δεσπότης, καὶ μὲν οὐ δοκεῖ κείσοντας ἡ αἵρεσις αὐτὸν γένεσθαι διατάξει, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν αὐτῷ προσποίεσθαι. ἔξεινον οὖν καὶ δούλους, ἀδικεῖν τοὺς ἕδραν δεσπότων ἐν τῷ μη προσποίεσθαι αὐτοῖς, ἢ σαθράς ἀγωγὰς προσπορίζειν αὐτοῖς.

bent, et iusiurandum de rebus amotis transit. Nam omnes legatarii et creditores rerum hereditiarum tanquam consortes et ex eadem causa invicem coniuncti recte aditione et reliquis utuntur. Lege et cap. 3. tit. 1. lib. 23. ubi de tacito pacto exponitur.

Et quaere cap. 55. 58. them. 1. tit. 8. lib. 26. quo dicitur: Si femina intercesserit. Lege et Indicem ibi et cap. 21. huius tit. Ceterum lege ibi Indicem et in them. ult. cap. 28.

LXIV. Cum dominus mutuam pecuniam dedisset¹⁾ vel ex alio quodam contractu debitorem haberet, servus huius creditoris in debitorem incidit et cum eo pactum fecit, vel ne omnino debitum peteretur, vel ne ante certum tempus peteretur²⁾. Postea cum dominus debitorem suum conveniret, debitor pacto a servo facto adversus dominum utebatur. Dominus autem merito contendebat, pactum servi sibi non obesse, et eum de eo controversia exorta esset, ita Imperator rescripsit. Servus creditoris meliorem quidem conditionem domini facere potest: in deteriorius autem reformato novo pacto non potest obligationem recte constitutam.

I) cum dominus mutuam pecuniam dedit se t] Hanc constitutionem praeceptores communes de servo mutuam pecuniam dante disserentem acceperunt. Puto autem, casum a me positum magis textui constitutionis convenire, qui dominum creditorem appellat. Nam et si iure civili domino actio ex iis acquiritur, quae servus contrahit, tamen naturae magis convenient, ipsum, qui pecuniam mutuam dedit, creditorem appellare, quam dominum servi pecuniam credentis. Haec, quantum ad discrimen casum propositorum, dicta sunt. Nam iure idem obtinet, sive dominus pecuniam ipse creditur, sive servus crediderit et domino actionem acquisiverit.

Theodori. Domino quidem pactum servi sui prodest, nunquam autem obest. Lege etiam id, quod de filio const. 26. huius tit. lib. 2. Cod. dicitur.

2) ne ante certum tempus peteretur] Saepe enim dominus, qui creditit pecuniam, pactus est, ne ante biennium debitum petatur: servus autem tempus pacti prorogavit paciscendo, ne ante quinquennium a debitore domini petatur. Ex eo coacti sunt praestansissimi praeceptores, de servo pecuniam credente constitutionem accipere, et distinctionem eorum, quae in tit. de pactis partis primae Digestorum dicta sunt, hoc adduxerunt. Haec deflectens quasi a via locutus sum, quia in universum constitutio dixit, servum deteriorem domini conditionem facere non posse. Disca, quomodo intelligendum illud sit, deteriorem domini conditionem non fieri, id est, ita, ut ne servi nomine quedam amittat. Eatenuis autem servus domino nocere potest, ne aliquid acquirat. Quid enim, si in ipso mutuo contrahendo pactus sit, ne pecunia petatur? Pactum ratum est. Vel saepius creditit filiosfamilias contra SC. Macedonianum pecuniam mutuam accipienti, vel liberam personam emit, non ignorans, esse liberam, vel emit fundum litigiosum, vel mulierem accepit contra SC. Velleianum intercedentem. His enim quatuor casibus et similibus dominus laeditur, et non tam videtur ex constitutione deterior eius conditio fieri, quam potius nihil ei acquiri. Servis igitur quoque licet, dominis suis nocere tam eo, ne acquirant iis, quam eo, ut actiones inanes iis acquirant.

m) Intelligentur iusiurandum, quod dicitur manifestationis. n) Huius Scholii sensum me non bene percipere potuisse aperte profiteor. Est enim obscurum. o) Sic Cod. Coisl. Fabr. §7'. p) Sic Cod. Coisl. Fabr. παντελᾶς μῆ. q) Mallem παγά. Cod. Coisl. et Fabr. περὶ. r) Inde ab ὁ δοῦλος hoc caput exhibetur in Syn. p. 65. s) Habet μὲν Fabr. Deest in Cod. Coisl. et Syn. l. l. quamvis abesse non possit propter sequens δε. t) Cod. Coisl. ἡρεγκάνθησαν.

ξε'. ^{υ)} Ἐξίνησέ τις τὴν ἐπὶ πολύματι ἀγωγὴν κατά τινος νεμομένου κτῆμα διαιρέσον αὐτῷ, ἀλλὰ μετὰ τὴν προκαταρξῖν ἀπετάξατο τῇ ἀγωγῇ ὁ ἐνάγων καὶ ἀπέστη τοῦ δικαιοῦτον· μετ' ὅλοις δὲ μεταμεληθεὶς βούλεται τὴν δίκην ἀγανεώσασθαι καὶ πληρῶσαι. ἀντιχράφει τοτένν ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν οὕτως ^{ν).} Μετά ^{ω)} τὸ ἄπαξ ἀποτάξασθαι ^{χ)} τῇ δίκῃ τῇ περὶ τοῦ κτῆματος κινηθείσῃ, τὴν περιουσίαν ὑπόθεσιν οὐδὲ εἰς λόγος ^{γ)} ἐπιτρέπει ^{δ)} δύνασθαι ^{ε)} ἀναγενθῆναι.

ἀπετάξατο τῇ ἀγωγῇ] Θεοδώρον. Ὁ ἄπαξ ἀποτάξαμενος προκαταρχεῖσθαις τῆς ἰδίας δίκης οὐ δύναται αὐτὴν ἔτι ἀναγενθεῖν. ἀναγραφθεῖν τὴν καθ. διατ. τοῦ παρόντος τιν. τοῦ β. βιβλίου τοῦ κώδικος.

ἀπέστη τὸν ὑ δικαιοῦτον] Ζήτει βιβ. ζ. τιτ. ε. κεφ. ι. λέγον· ἀφιστάμενος ἔστιν οὐχ ὁ ὑπερτιθέμενος, ἀλλ᾽ ὁ δίκης ἀφιστάμενος, ἣν κατὰ συκοφαντίαν ἐνεστήσατο, εἰ μεντος τῆς γρούς τοῦ ἀληθέρου ἀποστῆ, μηδ θέλων ἐπιμενεῖν ὑπαναγνήντῳ δίκῃ, ἣν οὐκ ἐκστήσατο κατὰ συκοφαντίαν, οὐκ ἔστιν ἀφιστάμενος. ζήτει καὶ βιβ. ξ. τιτ. ο. κεφ. κβ'. λέγον· ἀφιστάμενος δοκεῖ δὲ τελείως, οὐ μηδ ὑπερτιθέμενος· καὶ δὲ πελένεται βασιλεὺς ἀφιστάμενος ἀπικαθήσος ἔστι, καὶ κεφ. αὐτὸν ι. θεμ. ε. ὡς ὁ τῆς κατηγορίας χωρὶς ἀπολύτως ^{β)} ἀφιστάμενος τιμωρεῖται. καὶ κεφ. ια. αὐτὸν, ὃς δὲ πακτενός οὐ δύναται περαιτέρω κατηγορεῖν. ζήτει καὶ κεφ. αὐτὸν ιε. θεμ. τελευτ. φροντὶ δὲ καὶ τοῦ φιλ. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ β. βιβ. γ'. τιτ. δ'. κεφ. πα. λέγον· ἀποστῆναι ἔστιν οὐ τὸ ὑπερθέρων, ἀλλὰ τὸ τελείως ἀπυγραφεῖν τῇ δίκῃ. ζήτει καὶ τιτ. αὐτὸν τελευτ. κεφ. δ. θεμ. β. οὐ δὲ ἀρχῇ δύναται καὶ χωρὶς δόλου. περὶ δὲ τῶν ὑπερτιθέμενῶν εἰς τὸ δικάζεσθαι ἔτεσα ἔστιν παραπλησίας, ἣν καὶ εἴρηται ἐν τῷ δ. τιτ. τοῦ ζ. βιβ.

ξε'. ^{ε)} Ἐχων τις δανειστὴν ἔχοντα δίκας διαιρόσονς, συνεβάλετο τῷ δανειστῇ περὶ ταύτας τὰς δίκας αὐτῶν, συνηγορήσας ^{δ)} αὐτῷ, ἡ καὶ ἄλλως πως βοηθήσας ^{ε)} αὐτῷ περὶ τὰς δίκας αὐτῶν ^{ϛ)}. εἴτα συνεργανήθη μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ δανειστοῦ αὐτῶν, ἥστε μέρος μὲν ὅγτὸν τοῦ χρέους καταβαλεῖν τὸν χρεώστην, τὸ δὲ ἄλλο μέρος παραχωρηθῆναι αὐτῷ ὑπὲρ ὧν συνηγόρησε τῷ δανειστῇ αὐτοῦ καὶ ἀφέλησεν αὐτὸν περὶ τὰς δίκας, ἀλλὰ μετατὴν τοῦ μέρους τοῦ χρέους ἀπόδοσιν, καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι περὶ τοῦ ἄλλον μέρους τὸ σύμφωνον, μᾶλλον δὲ δανειστῆς ἐπεχείσει ^{ϟ)} ἐνάγειν τούτῳ τῷ γενομένῳ αὐτοῦ χρεώστῃ ὁ δὲ προσῆλθε βασιλεῖ, καὶ ἀντέγραψε πρὸς αὐτὸν δικαίωσις οὐντας. Τῷ δανειστῇ σον εἰ μέρος τῶν χορημάτων κατέβαλες, περὶ δὲ τοῦ μηδ ἀπαιτηθῆναι τὸ ἄλλο μέρος μεταξύ σον καὶ αὐτοῦ συνεργανήθη διὰ τὰς δίκας καὶ τὰ πολύματα αὐτοῦ τὰ τῇ συνηγορίᾳ καὶ τῇ πίστει σον διεκδικήθεντα, ταντῆς τῆς ἐνοχῆς ἐν μέρει μὲν τῷ πολιτικῷ δικαίῳ, τοντέστι διὰ τῆς καταβολῆς, ἐν μέρει δὲ τῷ πρατικῷ, τοντέστι, διὰ τοῦ συμφώνου ἐλευθερωθήσῃ. καὶ γὰρ παραγουφὴ διηγεῖται ἡ τοῦ συμφώνου τοῦ συναρτεσαντος, ἡ τοῦ δόλου τὴν τοῦ λοιποῦ ἀπαιτησιν ἔξωθενται. διόπτετε καὶ καταβληθέντων κατὰ ἄγνοιαν τούτων, ἡδύνασο ἀναλαμβάνειν αὐτά.

εἰτα] Καλῶς τὸ, εἴτα οὐχον μετὰ τὴν συνηγορίαν· οὐ γάρ ἔξεστι περὶ μελλούσης συνηγορίας συνάλαγμα ποιεῖν οὐχον συμφωνον πρὸς τὸν συνηγορούμενον, ὡς βιβ. η. τιτ. ο. κεφ. ιγ'. καὶ ιε'.

περὶ τοῦ μηδ ἀπαιτηθῆναι] Σημείωσα, ὅτι ὑπέρ προηγησαμένης συνηγορίας δύναται καλῶς ο συνηγορηθεὶς πακτεύειν πρὸς τὸν συνηγορον καὶ συγχωρεῖν αὐτῷ χρέος. ιδού

LXV. Egit quidam rei vindicatione adversus possessorem praedii ad se pertinentis. Sed post litem contestatam actor liti renuntiavit ¹⁾ et a iudicio discessit ²⁾. Paulo post poenitentia ductus litem renovare et perficere vult. Imperator igitur ei ita rescripsit. Postquam liti de praedio motae semel renuntiasti, causam finitam instaurari posse nulla ratio permittit.

L. 4.
C. II. 3.

1) liti renuntiavit] Theodori. Qui liti sueae contestatae semel renuntiavit, eam instaurare amplius non potest. Lege const. 29. huius tit. lib. 2. Codicis.

2) a iudicio discessit] Quaere lib. 7. tit. 5. cap. 10. quo dicitur: Destitor est, non qui distulit, sed qui liti renuntiavit, quam calumniae causa instituerat. Si quis tamen cognita rei veritate destiterit, nolens in improba lite perseverare, quam calumniae causa non instituerat, non est destitor. Quaere lib. 60. tit. 1. cap. 22. quo dicitur: Desistisse videtur, qui prorsus renuntiat, non qui differt item: et qui iussu Principis destitit, impune id facit. Et cap. 10. eius them. 5. quo dicitur: Qui ab accusatione abolitione non impetrata desistit, punitur. Et cap. 11. eius, quo dicitur: Qui pactus est, non amplius potest accusare. Quaere et cap. eius 16. them. ult. Dicitur quoque cap. 119. tit. 3. lib. 2.: Non alienat, qui duntaxat omittit possessionem. Et lib. 3. tit. 4. cap. 21. quo dicitur: Desistere est non differre, sed in totum liti renuntiare. Quaere et tit. eius ult. cap. 4. them. 2. cuius initium: Potest et sine dolo. In his, qui litem differunt, aliud observatur, ut reperies quoque tit. 4. lib. 7.

LXVI. Quidam, qui creditorem habebat variis litibus implicitum, creditori in his litibus profuit, patrocinio ei praestito, vel alio quadam modo auxilio huic in litibus eius lato. Postea ¹⁾ inter eum et creditorem eius convenerat, ut debitor certam debiti partem solveret, reliqua autem pars ei remitteretur propterea, quod creditori patrocinium praestitisset eique in litibus eius profuisset. Verum post partem debiti solutam et post pactum de reliqua debiti parte factum creditor cum debitore suo actione experiri volebat. Debitor autem Principem adiit, eique Princeps ita rescripsit. Creditori tuo si partem pecuniae exsolvisti, de parte vero reliqua non petenda ²⁾ inter te et eum convenit ob causas negotiaque eius tuo patrocinio fideque defensa: ea obligatione partim civili iure ³⁾, id est, solutione, partim honorario, id est, pacto, liberaberis ⁴⁾. Etenim exceptio perpetua pacti conventi vel doli ⁵⁾ residui petitionem ⁶⁾ repellit: quum et solutum per ignorantiam eorum repetere potuisses.

L. 5.
C. cod.

1) postea] Recte postea sive post patrocinium praestitum: nam de futuro patrocinio cum cliente pacisci non licet, ut lib. 8. tit. 1. cap. 13. et 15.

2) de non petenda] Nota, propter praecedens patrocinium clientem cum advocate recte pacisci eique debitum remittere posse. Ecce enim expresse dictum

^{a)} Fabr. ξδ'. Deest signum numeri in Cod. Coisl. ^{b)} Fabr. οὗτος πρὸς αὐτὸν. ^{c)} Inde a μετὰ hoc habet Syn. p. 141. ^{d)} Syn. ἀποτάξαθαι τῆς περὶ τινος καταχθείσης εἰς δικαιοῦτον. ^{e)} Fabr. et Syn. λογισμός. Cod. Coisl. λόγος. ^{f)} Syn. inserit ἐν μεταμελεῖς. ^{α)} δύνασθαι deest in Syn. ^{β)} Cod. Coisl. ἀπωλήσεως. ^{γ)} Fabr. ξε'. Deest numerus in Cod. Coisl. ^{δ)} Sic Cod. Coisl. Fabr. καὶ συνηγορήσα. ^{ε)} Fabr. βοηθήσα. ^{Ϛ)} Haec Cod. Coisl. Apud Fabr. περὶ τὰς δίκας αὐτοῦ deest. ^{Ϛ)} Sic Cod. Coisl. Fabr. ἐπιχειρεῖ.

γάρ δητῶς εἶπε συγχωρητῆρας τὸν χρεώστην τὸ μέσος τοῦ χρεούς, ἐπειδὴ συνηγορεῖς τῷ δωματιῇ αὐτοῦ. καίτοι πρὸ τῆς συνηγορίας οὐκ ἔχει πακτεύειν ὑπὲρ τοῦ ὄφελοντος παρέχεσθαι τῷ συνηγόρῳ μασθόν, ὡς ἐν τῷ παρόντι β'. βιβλίῳ τοῦ πακτοῦ. ἔχομεν σὺν θεῷ προσάντες μασθεῖν ἐν τῇ σ. τοῦ πακτοῦ. διὰ τούτο γάρ οὐδὲ ἔθεματισμός, ὡς, οἱ πρὸ ἐμοῦ ταῦτην ἔχησαντο τὴν διατάξιν, οὐτὶ ἐπὶ μελλούντη συνηγορίᾳ τὸ πακτον ἐγένετο, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῇ ἡδη προηγηματεύῃ· καὶ τὸ ὅπιον γάρ της διατάξεως τούτῳ δικαῖον, καὶ οὐδὲ ἔξεστον, ὡς εἰπορ, ὑπὲρ μελλοντῆς συνηγορίας συνάλλαγμα ποιεῖν η̄ συμφωνού πρὸς τὸν συνηγορούμενον.

ἐν μέρει, μὲν τῷ πολιτικῷ δικαίῳ.] Ἐν μέρει, φησὶν, ἥκειν θεωρήθη τὸν χρέοντα τῷ πολιτικῷ δικαίῳ, τουτούτῳ, διὰ τῆς καταβολῆς ἵψοι ὕστερος γάρ διὰ τῆς καταβολῆς ἡ ἐνοχὴ διελύθη· ἐν δὲ τῷ ἄλλῳ μέσοι προστασίᾳ δικαίῳ, τουτούτῳ, διὰ τοῦ πακτοῦ τῆς ἐνοχῆς ἥκειν θεωρήθη· εἰ δὲ ἀντίκειται σοι, ὅτι τὸ πακτον οὐ διαλύει τὴν ἐνοχήν, ἀλλὰ μόνον παραγορὴν γεννᾷ, καὶ πώς περὶ τοῦ πακτοῦ διατάξιον ἡ διατάξις εἶπε τὸ μανεφάτονος ἐξ μάνθανος, ὅτι οὐδὲν διαματόν, εἰ ἡ διατάξις οὐτοῦ πέφρασται· καὶ οἱ γομικοὶ ἔχοντα ποιῶν τοῦ τῷ σχήματι τῆς φρουρᾶς, καὶ περὶ πακτοῦ εἴποι τὸ λιθεράτου, ὡς ἐν τῷ β'. βιβλ. τῷ δὲ φέροντος εἰδούσαν περὶ τοῦ ἐγγυητῶν, ὅτι καὶ τοῖς ἀγρούστες, καταβεβλητῶν τὸν προτότυπον, ἡ δὲ ἀποκή ἡ συμφωνού λεγούσθαι τῆς ἐνοχῆς καὶ τὸν ἔργοντα δικηκή παραγορήν, καὶ μάλιστα τοινότερον, ἡς καὶ ἐπιλαθόμενος καταβάλλει, δυνατοῖς ἀπεπτεύεσιν διὰ τὸν κακόν· τὸ δίον γάρ ἀπατεῖται.

ἔλεν θεωρήσῃ] † Λύ δὲ ἀντίκειται σοι, ὅτι τὸ πακτον οὐ διαλύει τὴν ἀγωγὴν, ἀλλὰ μόνον παραγορὴν γεννᾷ, μάνθανε, ὅτι οὐδὲν διαματόν ἐν τῇ διατάξιοι οὐτοῦ πέφρασται· καὶ οἱ γομικοὶ γάρ ἔχοντα ποιῶν τῷ σχήματι τῆς φρουρᾶς περὶ πακτοῦ πακτοῦ λιθεράτου, ὡς ἐν τῷ σ. τοῦ β'. βιβλ. τῷ δὲ φέροντος εἰδούσαν περὶ τοῦ ἐγγυητῶν, ὅτι, ἐννούστες, καταβεβλητῶν τὸν προτότυπον, ἡ δὲ ἀποκή ἡ συμφωνού λεγούσθαι τῆς ἐνοχῆς καὶ τοῖς ἔργοντα δικηκή παραγορήν, καὶ μάλιστα τοινότερον, ὡς καὶ ἐπιλαθόμενος καταβάλλει, δυνατοῖς ἀπεπτεύεσιν διὰ τὸν κακόν· τὸ δίον γάρ ἀπατεῖται. [Sch. n. 1. 765.]

ἢ τοῦ δόλον] Οἶδας γάρ, ὅτι ἐν τῷ δὲ πάκτῳ τῶν πρώτην καὶ τῷ ἔργοντι ἔργωμενην τὴν τοῦ πακτοῦ παραγορὴν δίδωσι καὶ τὴν τοῦ δόλου.

Οὐ γάρ ἔχων τὴν τοῦ συμφώνου παραγορὴν ἔργωμενον, ἔσχε καὶ τὴν τοῦ δόλου, ὡς βιβλ. νά. πτ. δ. κεφ. β'. θεῷ. δ. οὐ η̄ ἀρχή· ὁ σύμφωνον ποιῶσας.

τὴν τοῦ λοιποῦ ἀπαίτησιν] * Ἀνύγνωθι τὴν ἔξωθεν τοίτον τοῦ κεφ. τελευταῖν παραγορὴν, η̄ τις φρονεῖ, στὶ ἐν τῷ δὲ πάκτῳ τῶν . . . ον^h), ἔχοντι ἔργωμενην τὴν τοῦ πακτοῦ παραγορὴν δίδωσι καὶ τὴν τοῦ δόλου. οὕτω λοιπὸν τὸ ἐν τῷ τελευταῖον θέματι τοῦ i. κεφ. εἰσημένον, ὅτι ἐν ἀποκή τῆς τοῦ συμφώνου παραγορὴν ποιοῦσι η̄ τοῦ δόλου ὡς ἐπὶ πολὺ, εἰσηγούσι μὲν καὶ διὰ τὴν ἔκει παραγορὴν, εἰσηγούσι δὲ καὶ, ὅτι ὁ ἔχων τὴν τοῦ συμφώνου παραγορὴν ἔχει καὶ τὴν τοῦ δόλου, ὡς η̄ παροῦσα φρονεῖ διατάξις τεών δὲ μᾶλλον ἔχει ἐκπνοὸς τὴν τοῦ δόλου ὡς ἐπίπτων ἐνδυναμωτικήν, δη̄ μηδὲ ἀπὸ τοῦ τοῦ συμφώνου παραγορῆς βοηθούμενος.

I. 6. ξ. i.) "Οσα σύμφωνα γένηται η̄ ὑπεναντία νόμων
C. II. 3. η̄ ὑπεναντία τῶν καλῶν τρόπων, ταῦτα μηδεμίαν ἔχειν
ἰσχύν, ἀναμιγθόλον νομίμους^{k)} ἔστιν.

ὅσα σύμφωνα] Τιτάρην τὴν διάταξιν ὑπομηματίζων ὁ Πολ. Ηστόριος τολμηρὸν ἔφη εἴναι τὸ ἔξαιρθμονσθαι καὶ κατατέξαι, ποιῶ ἔστι τα κοντρα λέγειν ἡτοι ἐναντίον νόμου γενόμενα πάκτα, ὡς τοι ἴσων καὶ κοινῶν τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον Κύριλλον τελείω καὶ ἀνελλιπῶς τὰ προὶ τοντων συναγγόρια ἐν τῷ ὑπομηματίζον τελείως καὶ ἀνελλιπῶς καὶ ὡς αὐτῷ μονῷ δυνατὸν τη̄, οὐνηγαγεῖ τὰ περὶ τούτων· τη̄ δὲ διέπασται ἐν πάσι τοῖς διγ., σταύ οὐν βούλη μαθεῖν, ποῖα σύμφωνα κόντρα λέγεις οὖτα καμψει, δεῖ σε ἔγειν ἐν τοῖς διγ.

est, debitori partem debiti remitti, propter patrocinium creditoris praestitum. Atqui ante patrocinium praestitum pacisci non licet de mercede advocate praestanda, ut Deo volente hoc lib. 2. Cod. const. 6. tit. 6. discessus. Nam ideo nec ita speciem constitutionis exhibuit ii, qui ante me eam exposuerunt, quasi pactum de futuro patrocinio initum sit, sed de patrocinio iam praestito: nam et textus constitutionis hoc ostendit, et de futuro, ut dixi, patrocinio cum cliente contractum inire vel pactum non licet.

3) partim civili iure] Partim, ait, liberatus debito est civili iure, id est, solutione: ipso iure enim solutione obligatio soluta est: partim honorario iure, id est, pacto, obligatione liberatus est. Si vero tibi obstat, quod pactum actionem non dissolvit, sed tantum exceptionem gignit, et quomodo constitutio de pacto disserens dixerit, liberatus es: cognosce, mirum non esse, quod ita constitutio loquatur. Nam et Iureconsulti hac loquendi formula usi sunt, et de pactis verbum liberatum usurparunt, ut lib. 3. eorum, qui de rebus sunt, dictum est, fideiuſſores, licet ignorantes, solutionem a debitore praestitam aut acceptilatione obligacionem solutam esse, solverint, habere mandati actionem. Textus quoque habet: liberatus es. Liberari igitur eum intelligimus non stricto iure, sed ideo, quod habet perpetuam exceptionem. Certe, quum illud liberatum explicaret, statim de exceptione tractavit. Hoc ipsum nota ex constitutione, recte nos liberari quoque ab obligatione eum dicere, qui perpetuum exceptionem habeat, maxime tamē, cuius oblitus licet solverit, tamen repetere solutum potest propter regulam: suum enim petit.

4) liberaberis] Si vero obstat tibi, pactum actionem non tollere, sed tantum obligationem parere, scias, nihil mirabile in constitutione sic dici: nam Iureconsulti quoque hac loquendi formula de pacto usi sunt, pacto liberatum dicentes, ut libro 6. eorum, qui de rebus sunt, dictum est, fideiuſſores, si ignorantes debitorem principalem solvisse, vel acceptilatione vel pacto solutam esse obligationem, solverint, mandati actione non teneri.

5) vel doli] Nostri enim, titulo de pactis partis primae Digestorum ei, qui pacti exceptionem cum effectu habet, dari quoque doli exceptionem.

Nam qui pacti exceptionem cum effectu habet, utitur quoque doli exceptione, ut lib. 51. tit. 4. cap. 2. them. 4. cuius initium: Qui pactum fecit.

6) residui petitionem] Legi ultimam annotationem ad hoc capitulum extrinsecus positam, qua dicitur, titulo de pactis partis primae Digestorum ei, qui pacti exceptionem cum effectu habet, dari quoque doli exceptionem. Itaque id, quod themate ultimo cap. 10. dictum est, deficiente pacti exceptione doli exceptionem plerumque competere, dicitur tam propter annotationem ibi positam, quam propterea, quia qui pacti exceptionem habet, doli quoque exceptione utitur, ut hac constitutione dicitur. Magis tamen ille doli exceptionem plerumque cum effectu habet, qui nec pacti exceptione adiuvatur.

LXVII. Pacta, quae¹⁾ contra leges²⁾ vel contra bonos mores³⁾ fiunt, nullam vim habere indubitatius est⁴⁾.

1) pacta, quae e] Hanc constitutionem interpretatus Heros Patricius audax esse ait, enumerare et referre pacta, quae contra legem facta sint, ut fecerit magnus et communis orbis terrarum magister Cyrilus, qui plene et nullo omissio haec in commentariis definitionum congeserit: hic enim titulum de pactis commentatus plene et nullo praetermisso, et ut ipse solus facere id poterat, haec congesit: nunc autem in totis Digestis dispersa sunt. Si igitur cognoscere velis, quae pacta, quia contra leges sint, non valeant, in Digestis querere te oportet.

⁴⁾ Supplendum πρότερων. ⁱ⁾ Fabr. ξ'. Signum numeri in Cod. Coisl. deest. In Syn. legitur. p. 141. ^{k)} Syn. νόμος.

Θεοδώρου. Τὰ κόντρα λέγεις καὶ τὰ κόντρα βόρος, μόδες πάκτα ἡτοι ἐναρτία τοῦ καλοῦ τροποῦ οὐν ἔφοροι. ἀνάγνωσθι τὴν λ. διατ. τοῦ παρόντος τις καὶ ἐστι, ὡς κατὰ βιβ. η. την λ. διατ. δ. ὅτι τὰ τοιαῦτα πάκτα οὐδὲ δι' ἐπερωτήσεως ἔρχονται, πλὴν γνωσθῆται, ὅτι δύναται τις πακτεῖν κόντρα κον- σουετούδινα, ὡς φησιν βιβ. δ. τις ξε. διατ. θ. απειλούσαι δέ, ὅτι καὶ δι πράτισθι τούτο εἰπεν εἰς τὸ οἰκεῖον ἐδίκτοι, ὡς ἐδιμῆθητον ἐν τῷ δὲ πάκτει τῶν πρώτων, ὅτι τὰν συμφορον διατιεῖται αποχοειν αὐθεντεῖ, ὡς ὁτε συγγραφηθῇ, ὁ περιδίκος ἡτοι διεγγάρθη δικιλούσειν τοῦ γαμον παρά εἰται τῆς γυναικος μη κερδιανει τὸν ἄνδρον τὴν προσίζα.

ὑπεναντία γόμων] * Πρό τού γενέσθαι τὰ ὑπεναντία
τῶν νόμων, δικαίους ἢ δικαιάζοντας ἢ προαιτώνος. τῆς δὲ πεκου-
ίατου, περὶ ἱεροσυλίας δηλαδή, ὡς κεφ. κε. Θεμ. σ'. καὶ πε.
Θευ. ἔσχατον ^λ).

[†] Ως ὅτε συμφωνήσω, διαλύομένου τοῦ γάμου παρ' αἰτίαν τῆς γυναικός, μὴ εργάσαντεν τὸν ἄνδρα τὴν προῖκα. [Sch. o. I. 765.]

† Ὡς δτε συμφωνήσω, εἰν̄ κλέψης, οὐ κιν̄ κατάσιον τὴν
ἀπαιτοῦσαν τὸ διπλοῦν ἀγώγην. ἡ εἰν̄ ὁ δεῖνας τελευτήσῃ, συμ-
φωνῶ τοδε σοι ποιῆσαι. ἐναντία νόμουν, πρός περιγραφὴν τῶν
ρόμουν. ἐναντία δὲ τῶν καλῶν τρόπον, τὰ μη καλῇ πλοτεῖ
γεγονέαν συναλλάγματα, ἀλλὰ βίᾳ. ἔχει τὸ τελευταῖον κεφά-
λαιον. Ἐγένετο καὶ τοῦ ιθ. βιβ. ιντ. γ'.¹⁾ κεφ. σ'. θερ. ζ'.
[Sch. o. I. 765.]

ὑπερναυτία τῶν καλῶν τρόπων]. Τοῦ κόντρα βόρεος μόριος ἦτοι τοῦ ὑπερναυτίου τοῦ καλοῦ τρόπου ὁ μὲν πράτιτωρ οὐκέτι ἐμημόνευσεν, οἱ δὲ νομικοὶ ἐν διαιροῦσις θέμασιν παραδεῖσκαι, ὡς ἔνθα συγχρόονεν ἀμφοτημα, τουτέστιν, ἐαν κλέψῃ, οὐ κινώ φοντοῦ ὅνδε τὰ κοντρὰ ουτίλια οὐδῆποντικοῦ ἦτοι πολιτικῶν· οὐφύει γάρ η πόλις· τουτέστι τὰ ἐπὶ τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν, ὡς ἔγγρως ἐν τῷ δὲ δοτίθουσιν πρωτῷ μοροβιβλῳ· ὅνδε τὰ κοντρὰ ἐδίκτου πράτιτωρις, ὡς ἔγγρως ἐν τῷ δὲ πάκτις τῶν πράτων. οημείωσαι οὐν ἐκ τῆς διαταξεως τι γ. οτι ούδε τα κοντρα λεγεις η τα εναντια νομου διαταξεσιν, ούτε τα κοντρα βόρεος μόριος γρουν τα εναντια καλοῦ τρόπου σύμφωνα εγρουν, ούτε τα κοντρα ἐδίκτου πράτιτωρις γρουν τα εναντια τω ἐδίκτω του πράτιτωρος, ούτε τα κοντρα ουτιτατεμ ουδεποντικο, γρουν τα επι τοις πολιτικοις πράγμασιν.

ἀναμφιβόλου νομίμου ἐστίγ] Οὔτε δὲ ἀπ' ἐπερωτήσεως ἔργων τὰ παρὰ τοὺς ἀγαθῶντις τρόπους, ὡς βιβ. μγ. τις, ε. κεμ. δ.

εή. ^ω) Ἐγράφη τις ὑπὸ τοῦ Ἰδίου χρεώστον κληρο-
τόμος καὶ ὑπεισῆλθε τὴν τούτου κληρονομίαν, καὶ ἵπο-
μένιας τὴν ἐπὶ τῷ χρέῳ σύγχυσιν μετὰ ταῦτα ἐδικάσατο
περὶ ταύτης τῆς κληρονομίας πρός τινα ἀντιλέγοντα
αὐτῷ περὶ αὐτῆς, καὶ ἐνίκησε. οὐκίσας δὲ κατὰ σύμ-
φωνον παραδέδωκε τὴν κληρονομίαν ἐκείνῳ, ὡςτε καὶ
τοῖς ἄλλοις διαινειστᾶς τοῦ τελευτήσαντος καὶ αὐτῷ τῷ
διαινειστῇ τῷ καὶ κληρονόμῳ ^η) αὐτοῦ γεγονότι ἀποδού-
ται τὸ χρέος, ὅπερ ἀπώλεσε διὰ τῆς συγχύσεως. ἀλλ᾽
ὅ λαβὼν ἐπὶ τοιούτους ^ο) συμφώνους τὴν κληρονομίαν
ἐπεχείρει παραβῆναι τὸ σύμφωνον. ἡ οὖν διάταξις ἐνο-
μοθέτησε, καὶ βέβαιον εἶναι τὸ σύμφωνον τοῦτο, καὶ
ὅφειλεν ^η) πάντως αὐτὸ το φυλαχθῆναι. ἐὰν δὲ μὴ φυ-
λαχθῆ, δύνασθαι τὴν ἐκ στιπουλάτου ^η) ὁγωγὴν κινεῖν
τὸν ὑπεισελθόντα ^η) τὴν κληρονομίαν, ἐὰν ἐπενήνεκται
τῷ συμφώνῳ ἐπερώτησις.

τὴν ἐπὶ τῷ χρέει σύγχυσιν] Ζήτει βιβ. κδ. τιτ. ζ.
κεφ. α. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ Θεοδώρου παραπομπάς. καὶ μάθης
τὰ περὶ συγχύσεως τῆς κληρονομίας.

* Τούτο πόσ τι παλαιόν σημερον γάρ εκεί την διάταξιν τὴν κειμένην ἐν τῷ φιλ., καφ. τοῦ ἡ. τίτλου λέ. βιβ. ἐὰν γένηται ἔννομος ἀποχωρῶν, οὐκ ὑφίσταται σύγχυσιν ὁ αἱρετονομος καταδεξάμενος την αἱρετονομίαν, ἐφ' αἷς είχεν ἀγωγαὶς κατόπιν τὸν κληροδότιον.

Theodori. **Pacta contra leges et contra bonos mores non valent.** Iege const. 30. huius tit. Et talia pacta, ut dicitur lib. 8. tit. 38. const. 4. neque per stipulationem rata fiunt. Attamen scias, contra consuetudinem pacisci quem posse, ut dicitur lib. 4. tit. 65. const. 9. Nota vero, Praetorem quoque in suo Edicto dixisse, ut in titulo de pactis partis primae Digestorum didicimus, omne pactum constitutioni repugnans infirmum esse, veluti si convenerit, ne maritus matrimonio per repudium sive divortium culpa mulieris dissoluto detem laceretur.

2) contra leges]

Puta, si convenerit, ne furti in duplum adversus te
agam, si furtum feceris: vel si pepergerim si ille deces-

agam, si iactum feceris. Ver si pepigerim, si me dete-
serit, hoc me tibi facturum promitto. Contra leges, in
fraudem legum. Contra bonos autem mores, contractus,
qui non bona fide initi sunt, sed per vim. Quaere caput
ultimum. Quaere et lib. 19. tit. 50. cap. 6. them. 7.

3) contra bonos mores] Eius, quod contra bonos mores est, Praetor quidem mentionem non fecit, l ureconsulti autem variis casibus id tradiderunt, veluti si delictum remittimus, id est, si paciscar, ne furti agam, si furtum feceris. Nec pacta contra utilitatem urbium: urbs enim Graecis est $\eta\piόλις$: id est, contra res civitatis, ut libro primo singulari de dotibus cognosti. Nec pacta contra Edictum Praetoris, ut tit. de pactis partis primae Digestorum didicisti. Nota igitur ex constitutione haec tria, neque pacta contra leges sive constitutiones, neque contra bonos mores valere, neque contra Edictum Praetoris, neque contra utilitatem urbium, id est, contra res civitatis.

4) *indubitati iuris est*] Neque per stipulatio-
nem vim accipiunt ea, quae contra bonos mores sunt,
ut lib. 43. tit. 6. cap. 4.

LXVIII. Quidam a debitore suo heres institutus
est eiusque hereditatem adiit. Et cum confusionem
crediti et debiti ¹⁾ passus esset, postea de ea heredi-
tate cum aliquo, qui ei de ea controversiam faciebat,
litigavit, et victoriam reportavit. Cum viciisset, illi,
quem vicerat, pacto hereditatem tradidit ²⁾ ea lege,
ut et reliquis creditoribus ³⁾ defuncti satisfaceret, et
sibi creditor iudicemque heredi defuncti debitum con-
fusione ⁴⁾ extinctum solveret. Verum qui talibus con-
ditionibus hereditatem acceperat, pacto stare nolebat.
Constitutio igitur statuit, et ratum esse hoc pactum,
et omnimodo servandum: quod si non servetur, eum,
qui hereditatem adierit, ex stipulatu agere posse, si
modo pacto stipulatio ⁵⁾ subiecta sit.

1) confusionem crediti et debiti] Quaere lib. 24. tit. 7. cap. 1. et ad illud Theodori adnotaciones, et disces, quid sit confusio hereditatis.

Hoc ex iure veteri: hodie enim secundum constitutionem positam cap. 117. tit. 18. lib. 35. si inventarium legitimum factum sit, heres, qui hereditatem adiit, non patitur confusionem earum actionum, quas contra defunctum habuit.

kk) Ex hoc scholio me sensum aptum elicere non posse aperte profiteor. *l)* Hic numerus corruptus est. Nam libro 19. Basilicorum quinquaginta tituli non continentur. *m)* Sic Cod. Coisl. Fabr. §^c. *n)* *aὐτοῦ* deest apud Fabr. *o)* Sic Cod. Coisl. Fabr. τούτοις. *p)* Fabr. ὄφελει. Cod. Coisl. ὄφελειν. *q)* Sic Cod. Coisl. Fabr. τὴν περὶ *aὐτοῦ*. *r)* Sic Cod. Coisl. Fabr. τῷ ἀπελθόντι.

παραδέδωκε] Αὗτό το παραδοθῆναι τὰ πομύγματα τῆς κληρονομίας εἴπεν ἡ διάταξις, τῆς κληρονομίας εἶναι τοκτίσιον· τὸ δὲ καὶ δικασθεῖσα περὶ τῆς κληρονομίας ταύτης τὸν διαιτητὴν καὶ μηῆσαι, τούτο τοῦ φαστον ἐστίν, ἐπεὶ οὐδὲ ἀγέρε προς νόμον. ταῦτὸν γὰρ ἀν ἡν, εἰ καὶ μηδὲ δικασμένος παρεχωρησέ τινι τὴν κληρονομίαν ἐπὶ τοιούτῳ συμφώνῳ.

*Ιστέον, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων δικαίων, οἷον κληρονομίας καὶ δουλείας, αὕτη ἡ παραχωρησις τραβιτίων ἐστίν. καὶ ἔτει βιβ. τε. β. κεφ. α. Οὐκπιστὸν καὶ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ Στεφάνου παραγγαῖριν, οὐδὲ ἀρχή εἰ τὸ ἀγορασθέν. ὅπει καὶ βιβ. νη. κεφ. τελευτικόν.

τοῖς ἄλλοις διαιτησταῖς] Μης γάρ ἀδιτεύσας ὁ διαιτητὴς καὶ δι' ἀδιτίονος γενομένος ἔρχος τοῖς διαιτησταῖς τοῦ τελευτισμῶντος ἐφρόντισεν, ἐκεῖνον ἀποζηνασθεῖ τοῖς διαιτησταῖς τὸν λαβόντα παῖς αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν. καῦτον δὲ τὸ σύμφωνον οὐ δίδωσι τῷ διαιτητῇ παραχωρεῖν κατὰ τὸν μὴ κληρονομούν ἐναγαγεῖν. ἀλλ ὁ μὲν διαιτητὴ ἔχει κατὰ τὸν ἀδιτεύσαντος διὰ τὸ πρόσωπον τοῦ κληρονομού διὰ τὴν β. διαιταῖν τὴν ἐναγαγήν κατὰ νόμουν ὄντας. ἐκεῖνος δὲ λιπού κατὰ τὸν λαβόντος τὴν κληρονομίαν καῦν ἀπαιτεῖ αὐτὸν, ἐλθὲν καὶ καταβαλεῖν τὸ διαιτησταῖς ἡ δεργεδεῖσαι αὐτόν. οημένων δέ, ὅτι ὁρτὸς ἡ διάταξις αὕτη ἐπήγαγε τὸ ὑπὸ αἴσεον γεγονέναι τῷρ τραβιτίοντα τῆς κληρονομίας τὸ ὑποκεισθεῖ τὸν λαβόντα ταῦτη τοῖς λιποῖς διαιτησταῖς, ὡς ἐναὶ δῆλον, ὅτι ὁ παραχωρησμένος ὑπὸ τοὺς κληρονομοῦσαν οὐδὲ ἄλλος ὑπόκειται τοῖς κρέσοις τῆς κληρονομίας, εἰ μὴ ὁρτὸν περὶ τούτον γένηται συμφώνον. δινατὸν δὲ εἰπεῖν, ὅτι κρειμᾶς ἐνοιμόθη τῇ διαιτᾷ τὸ ὕδωρ σύμφωνον περὶ τὰ αὐτῷ τῷ ἀδιτεύσαντι κρεωστούμενα, οὐτός γάρ ἀπολέσει τῷ κονφουσίον τῷ κρέσοις οὐκ ἄλλος ἥδηντα ἀνακάρειν αὐτόν.

διά τὴν συγχύσεων] * Εἰ μὴ ὁρτὸν ἐγένετο περὶ τούτου σύμφωνον. ἄλλα πολλῷ βελτίων εότιν ἡ πρώτη παραδόσις. ἴδιως γάρ, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους διαιτηστὰς ἐδεῖθη τοῦ σύμφωνον ἡ διάταξις.

ἐπειδὴ τησιες] Ἐψήν ἡ πίστις τοῦ συμφώνου, φησὶν, μὴ φυλακθήν, τούτη κατηγορεῖται ἐκ στοπούλατον, εἰ γέγονεν ἐπειδὴ τησιες· μὴ γενομένης δὲ οὐτως ἐπειδὴ τησιες ἡ πραεσκόπητις βέροις διμολογούμενως ἀριστέει.

Εἰ δὲ μὴ γέγονεν, ἡ πραεσκόπητις ἀριστέει.

L. 8. ξθ'. 5) Ἐχων τις θρέμματα, δέδωκεν αὐτὰ ποιητικ. 3. μέντι τοιούτῳ συμφώνῳ, ὥστε ποιημένων αὐτὰ καὶ τὰ ἔξ αὐτῶν τικτόμενα ἐκ μέρους μὲν ^{α)} διαιφέρειν αὐτῷ τῷ δεσπότῃ, ἐκ μέρους δὲ τῷ ποιεῖν. καὶ τὴν ποσσότητα τοῦ μέρους προεσσαφήρισαν. ἀλλὰ μετὰ τινῆται εἰς αὐτῶν παρέβανε τὸ συμφωνηθέντα. ὁ δὲ παραβανόμενος προσῆλθε βασιλεῖ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀντιγράφων ἐπειν οὐτός· Εἴ βοσκητέαν ^{β)} τὰ θρέμματα ἐπιμεριστέα, τοῦτο ἔστιν, ἵνα αἱ γοναὶ τούτων κατὰ τὰ μέρη τὰ ἀρέσαντα μεταξύ τοῦ δεσπότουν καὶ τοῦ ποιημένου διαιρεθήσαν. Πέτρον ἐποδέξασθαι ἀποδειχθείην ^{γ)}, τὴν πίστιν τῷ συμφώνῳ παρασχεῖν διὰ τοῦ δικάζοντος συνωθῆσθαι ^{δ)}.

συνωθῆσθαι] Τὸ κατὰ πόδας. Θαλει. Τὰ μὲν ἡ διάταξις. κατεῖται δὲ δῆλοντο μεταξύ αὐτῶν τῶν ταῦτα συμφωνησάντων, εἰ μὲν ψυχὴν καὶ διάθεσιν ἐσχάσαι κοινωνίας, ἡ τῷ σώμα, ὡς ἔργος ἐν τῇ πρὸ σώμα τοῦ δὲ, βέροις ἐπὶ τούτου αὐτοῦ θέματος. εἰ μέντοι μὴ συνιδομεῖν αὐτοῖς κοινωνίας προμένεις, ἡ πραεσκόπητις βέροις κατηγορεῖται, ὡς ἐπὸ τῆς γενικῆς ^{γ)} κοινωνίας, καὶ μάλιστα πρὸς ταῦτα διατάξεως, διὸ ὦ λέγει, τὴν πίστιν τοῦ συμφώνου παρασχεῖν ἀναγκασθῆσται, καὶ παρατηται καλέσαι κοινωνίαν τὸ σύμφωνον ἡ διάταξις. κατὰ μάλιστα τούτου τοῦ θέματος ἔνθα τις τὰ ὕδη γῆραι δίδωσι γεωργοῖς ἐπὶ τῷ τοὺς εἰς αὐτῶν γνωμένους καρποὺς μεριζούσας μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῶν γεωργῶν, κοινωνίαν αὐτῷ ἐπειν δινάμεθα.

Η διὰ τῆς πρὸ σώμα, ἐὰν ψυχὴ κοινωνίας συνεφάνησεν, ἡ διὰ τῆς πραεσκόπητις βέροις, ἐψήν μὴ ψυχὴ κοινωνίας συνεφάνησεν. καὶ ἔτει βιβ. τε. β. κεφ. α. κεφ. γ. θεμ. γ.

2) tradidit] Traditionem rerum hereditiarum dixit constitutio esse hereditatis traditionem: quod autem creditor de ea hereditate litigaverit et vicerit, hoc facti est, quia ad ius non pertinet. Idem enim obtinisset, si non litigasset, et alicui hereditatem sub tali conditione concessisset.

Sciendum est, in iuribus incorporalibus, veluti hereditatis et servitutis, ipsam cessionem esse traditionem. Et quaere Ulpianum lib. 15. tit. 2. cap. 11. et ibi Stephanii adnotationem, cuius initium: Si res emta. Quaere et lib. 58. cap. ult.

3) reliquis creditoribus] Creditor enim, ut pote hereditate adita creditoribus defuncti obligatus, eum habuit, ut ille, qui hereditatem ab eo acceperat, creditoribus satisfaceret. Hoc autem pactum creditoris facultatem adversus eum, qui heres non est, agendi non praestat. Sed creditor adversus eum, qui hereditatem adiit, propter personam heredis secundum const. 2. actionem iure competentem habet: heres autem certum adversus eum agit, qui ab eo hereditatem accepit, et petit ab eo, ut creditoribus solvat, aut se heredem defendat. Nota, constitutione diserte dici, traditionem hereditatis ea conditione esse factam, ut is, qui eam acceperit, reliquis creditoribus teneretur: certum igitur est, eum, cui heres hereditatem concesserit, non aliter aere alieno hereditari, esse obnoxium, quam si pactum speciale de eo initum fuerit. Dici autem potest, necessarium pactum speciale constitutioni videri, quantum ad ea, quae ipsi heredi debentur: hic enim debitum confusione extinctum aliter recuperare non poterat.

4) confusionel Nisi speciale pactum de eo initum sit. Multo melius autem est, quod prius traditur: constitutio enim specialiter pacto quoque, quod ad reliquos credito attinet, indigebat.

5) stipulatio] Si fides pacti, inquit, non servatur, tunc ex stipulatu agitur, si stipulatio facta sit: si vero stipulatio ita interposita non sit, praescriptis verbis actio haud dubie competit.

Si stipulatio facta non est, praescriptis verbis actio competit.

LXIX. Quidam, qui pecora habebat, hac lege pastori ea pascenda dedit, ut pascere ea et foetus eorum pro parte ad dominum ipsum pertinerent, pro parte vero ad pastorem: et partium quantitatem expresserunt. Verum postea unus ex iis pacto non stetit. Alter, cui fides praestita non est, Principem adiit, eique Princeps rescribens haec ait: Si pascenda pecora partaria, id est, ut foetus eorum pro portionibus, quibus placuit, inter dominum et pastorem dividantur, Petrum suscepisse probabitur, fidem pacto praestare per iudicem compelletur ¹⁾.

I) compelletur] Τὸ κατὰ πόδας. Thaleaci. Haec quidem constitutione dicuntur. Agitur autem inter eos, qui haec pacti sunt, si quidem animum et voluntatem societatis incundae habuerunt, pro socio, ut tit. pro socio parte de Rebus eodem casu didicisti. Si tamen in societate ineunda non consenserint, praescriptis verbis agetur, tanquam ex generali conventione. Et ad eam potissimum verba spectant constitutionis, fidem pacto praestare compelletur, licet constitutio pactum societatem appellare nolit. Ad similitudinem huius casus, si quis agros suos agricolis ea lege colendos dederit, ut fructus inde nati inter ipsum et agricultas dividerentur, societatem hoc appellare possumus.

Vel actione pro socio, si animo societatis ineunda pactus est, vel praescriptis verbis actione, si animo societatis ineunda pactus non est. Et quaere lib. 12. tit. 1. cap. 53. them. 3.

s) Fabr. ξθ'. Ceterum hoc caput a Fabr. numero 68. notatum in Cod. Coisl. sequitur post cap. 70. et in eo num. 70. notatur. t) ποιητικ deest apud Fabr. u) μέντι deest apud Fabr. v) Corrixi βοσκητέα. Fabr. et Cod. Coisl. βερόιητη. w) Fabr. δειχθείη. Cod. Coisl. ἀποδειχθείη. z) συνωθῆσθαι. Fabr. Cod. ut in textu. y) Quod illud γνωστός, quod habet Cod. Coisl. sibi velit, intelligere nequeo. Videtur legendum γενικής.

ο'. γ) Γυνὴ περὶ δούλων ἐνίγαγε κατά τινος νεμονέον αὐτούς, καὶ ἐνίκησεν αὐτὸν. ἀλλὰ μετὰ τοῦτο κατὰ σπουδὴν αὐτοῦ καὶ περιθομὴν ἔγγονοφον αὐτῷ ἀσφάλειαν ἔξεσθε οὐ γυνή, ὡς οὐκέτι περὶ τούτων τῶν οἰκετῶν ἐνίγει αὐτῷ. αἰσθομένη τοίνυν οὐ γυνὴ τῆς περιγραφῆς προσέρχεται βασιλεῖ διὰ τοῦ ἰδεοῦ νιοῦ παρακαλοῦσα, μηδὲ ἔρωθισαι τὴν παρὰ αὐτῆς γενομένην ὄμοιογύλαν ἢ τοῦ τὸ σύμφωνον. καὶ ἀντιγράψει πρὸς τὸν νιὸν αὐτῆς ὁ βασιλεὺς οὐτοῦ. Ὄποιε μεθό δὲ ἀντίδικος τῆς σῆς μητρὸς ἱπτηθεὶς τὴν μητέρα σου περιέγοντες, ηὐταν ἀντὸν ἀσφαλιστηται, μηδεμιῶν αὐτὴν ἐναγωγὴν περὶ τῶν οἰκετῶν κινεῖ· τοῦτο τὸ σύμφωνον κακῇ πίστει γενομένον ἀχρηστὸν ἔστι· καὶ ὅταν τὰς ταύτης τῆς συμφωνήσεως μεσαὶ τῆς σῆς μητρὸς κινεῖσθαι ἀρρενταῖ, δικαιοστήσει.

LXX. C. II. 3.
L. 9.

Mulier de servis adversus aliquem, qui eos possidebat, litem moverat eumque vicerat. Verum postea fraude eius et calliditate mulier scriptura interposita ei caverat, se de his servis non amplius cum eo acturam. Mulier igitur cognita fraude per filium suum Principem adit, dicens, cautionem a se expositam sive pactum non valere: et ad filium eius in hunc modum Imperator rescribit: Cum posteaquam adversarius ¹⁾ matris tuae victus esset, matrem tuam circumvenerit, ut ei caveret, nullam se controversiam de servis moturam: id pactum mala fide factum ²⁾ irritum est: et cum ex ea conventione cum matre tua agi cooperit, iudex eam liberabit.

μεθὸ δὲ ἀντίδικος] Ταύτην τὴν διάταξιν ὑπομηματίσαντες οἱ τῆς οἰκονόμης διδάσκαλοι πρόστιμον ὑπέθεντο τὴν γυναῖκα ταύτην ἐπειρωτήσιον, εἴναι ἐνύγη περὶ τῶν οἰκετῶν. ἀμέλει δὲ Ἡρός Πατρίσιος καὶ θεωρίαν ὑπεβάλλει τανήγη τῇ διάταξει, τὴν διδάσκουσαν, πότε τοῦ πρωτοπόπουν ὑπέθεντος τὸ πρόστιμον ἔργοντα, ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦθεν εὐδόκος προστίμου μητρῷ ἐν ταῦτῃ τῇ διάταξει πειμένην, ἀλλὰ μαλλον ψιλὸν συμφωνον γεγονές, ἀλλὰ πάτως ἐπάρσεν αὐτοὺς τὸ τέλος τῆς διάταξεως, ἔχον· εἴναι ἐν ταύτῃ τῆς συμφωνήσεως κατὰ τῆς μητρὸς κινέσθαι ἀρξηται, δικαιοτέρης αὐτῆς ἐλευθερώσει. καὶ διὰ τοῦτο ἐπειρωτήσιον προστίμου ἔθεμάσιν γενομένην, ἐγὼ δὲ γονίζω, ψιλὸν συμφωνον γεγονέναι παρὰ τῆς γυναικός, καὶ διὰ τὴν περιγραφήν του ήπειρεντος ὡς κατὰ δοὺς γενομένον τοῦτο συμφωνον ἀπεδοκίσασεν αὐτὸν ἡ διάταξις αὐτῆς καὶ ἐπέτρεψε τῇ γυναικὶ, ἐκδικήσαι τὰ ¹⁾ αρδυπόδα, περὶ ὃν ἐπάπεινεν, καὶ αὐτὸν δὶς εἰκὸς ἣν πάτων παραγγαρη τοῖνασθαι κατὰ τὸν ἐναγωγεον. πρὸς ταύτην τὴν παραγγαρήν εἶπεν ἡ διάταξις· εἰ ἐν ταύτῃ τῆς συμφωνήσεως κατὰ τῆς μητρὸς σον κινεῖσθαι ἀρξεῖται, τούτεστι, εἰ ἀντιτεθῇ αὐτῇ τῇ τοῦ πάτων παραγγαρῇ, δικαιοτέρης αὐτῆς ἐλευθερώσει, δηλονότι διὰ τῆς τοῦ δύο διπλακατίους καὶ οὐδὲ τὸ ιστό·
b) τὰ διπλεῖ μὲν οὐδὲ γάρ ἐνύγοντα πάντας, σημειώσας, ἀλλὰ καὶ ἐναγομένον καὶ κεχρηματον παραγγαρη καὶ κατὰ τὸν κανόνα τοῦ λέγοντος· reus in exceptionibus actor esse videtur. καὶ οὗτος δοκεῖ μοι ἀκολούθοτος μᾶλλον εἴναι δὲ θεματισμός. τῆς γάρ διάταξεως τὸ πάτων διπλούσης ἐκβάλεσθαι καὶ πάτωτας κοινοεντίονος μηχανενούσας, οὐδαμοῦ δὲ ἐπειρωτήσιον τραπτάνωσης, οὐκ ἐπίτιν ασφαλές, τον μὴ πειρέσθων τῇ διάταξει θεματισμὸν ἔξωθεν ἐπιφερεν. εἰ δὲ τὸ νομίμην ασφαλές εἴναι τὸ θεματίσαι καὶ προστίμου ἐπεράπτων, ιδον εἰδεῖ καὶ τὴν τον ἐπιφανῶν διδασκάλων ἐγγησον καὶ τὴν ἐμρή, καὶ ὡς βούλεται, δημιαται νομίσαι τὴν διάταξιν. οὐτὶ δὲ τὸ ιστό καὶ τὸ ἀγέρε δημιαται κνιώσις καὶ ἐπὶ τοῦ ρέου veniat instructus agendum c). ἔθαμάσα δέ, οὐτὶ τοῦ μηχανενθέσιον ἐπιφανεστάτοις διδασκάλωις ἔδοξεν εἰπεῖν· διὰ τὸ μετὰ ἀπόδιμον γεγονέναι τὸ πάτων, διὰ τοῦτο ἀνπόστατον αὐτὸν ἐκάλεσεν ἡ διάταξις. καίτοι διαλένεσθαι μὲν πρὸς τὸν καταδικασθέντα οὐν ἔξεστιν, ἐπειδὴ δὲ διαλύνεις ἀμφιβολιμόν γένεσις ἔχει συμβιβασμὸν πακτενέαν δὲ πρὸς τὸν ἀπτηθέντα ἔξεστον ὄμοιογύλην. διὰ τοι τούτο καὶ αὐτὸν συμβιβασμὸν ἐκάλεσε τοῦτο τὸ πάτων, καίτοι τῆς διάταξεως πάτων αὐτὸν καλεοντας, τὸ οὐράνιον ἀληθέστερον διοτι, σι εἰρηνευεῖται, εἰτε δὲ διάταξις, ἀρχοντος εἴναι τὸ πάτων, οὐ διὰ τὸ μετὸν ἀπόδιμον αὐτὸν γεγονέναι, καὶ οὐτὶ οὐ κριθὲν τῷ πάτων θέματι διμήνων τραπτάνωι, εμιστυρησαν καὶ οὐ ἐπιφανέστατοι κωδικευται, τούτῳ τῷ δὲ πάτωτι τι. τὴν διάταξιν ὑποβιλόντες καὶ μὴ φυλάξαντες τῷ ἐπομένῳ πτ.

κακῇ πίστει γενόμενογ] Ἡγουν κατὰ δόλον. δὲ γάρ δόλος ἀνύκειται τῇ συντασει τῶν καλῆ πίστει συναλλαγμάτων, ὡς βιβ. ια. τιτ. α. κεφ. γ. περὶ τέλος.
Ex fine huius adnotationis, imo etiam ex ipsa constitutione apparent, post rem iudicatam recte aliquem pacisci, ne iudicati actione utatur, et eiusmodi pactum valere, si bona fide fiat. Pactum enim est certi debiti

* Έκ τέλους ταύτης τῆς παραγγαρῆς τοῦ παρόγτος, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς διάταξεως, οὐτὶ μετὰ καταδίκην καλῶς τις συμφωνεῖ, μη κακομια τὴν ἀπὸ τῆς καταδίκης ἀγωγήν, καὶ ἐργαται το τοιούτον σύμφωνον, εἰ γένηται ἀγαθὴ κακοπι.

²⁾ Fabr. §θ'. a) Cod. Coisl. τόν. b) Spatum vacuum in Cod. Coisl. c) Cod. Coisl. βενιατερεστ ἵνα ουκτονεσθε ἀγενδομ. Ex quo nihil aliud elicere possum nisi veniat instructus agendum. Sed mihi praebere nullum sensum videtur. Exciderunt fortasse nonnulla.

φωνον, γάρ ἔστιν διολογουμένου χρέους ἡ συγχώρησις, ὡς περ α· τοῦ β· τιτ. σημείωσαι καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ τέλους τῆς παραγγεφῆς, ὅτι οἱ τὰ βασιλικὰ ἀνακαθόντες ἐν ἑκατοντάρομαντι τῷ προεφόρῳ τιτ. ὑπέταξαν, ὡς ἐπὶ τῆς προσεμένης διατάξεως ταντὴν γάρ περὶ συμφόνου διαλαμβάνονταν εὐρώτες τῷ παρόντι α· τιτ. συνέταξαν, οὐ μὴ τῷ β· ὅτις περὶ διαλύσεως διδώκει. ἔχει οὖν ἐπὶ μηνῆς τῷ παραδοσιν καὶ σπονδῶν ἀλλά, ὅταν τί οὐσιάντες ἐναντίον, σκοτῖσσαι καὶ τὸν τιτ. ἐν φυτεύῃ, περὶ τίνον διαλαμβάνει ἐξ ὅρθου καὶ πλατικώτερον, καὶ συνέσεις ἣν καὶ ἐκεῖθεν τὰ λύσαντα τὸ ἐναντίον. καὶ οὐδὲ μοι αὐτίκα, οὐσιά λέγω, ὅτι ἀληθές ἔστιν ἐκ τοῦ ἔντις περιφύλακον. καὶ αὐτὸς γάρ οἱ κωδικευταὶ περὶ συμφόνου διαλαμβάνοντας εὐρώτες τῷ παρόντι τιτ. συγνόμοναν καὶ δεδώσαντο τῷ θέματι, εἰς καὶ τὸ φυλαχθῆραι τὸ σύμφωνον, τῷ πραεσκόπτις βέβητις οὐ μὴ τὴν πρὸ σοκοῦ ἡ τὴν περὶ κοινωνίας ὡς εἶπον, ὡς ἄπλως συμφονούντες, οὐ μὴ ὃς κοινωνίας συνιστώντες οἱ συμβιβλούντες συνεσάνησαν, οὐ συνεφράγματα. ἡ γὰρ ἄν, εἰ διατέσσει τῆς κοινωνίας ἐπάκτενον, οἱ κωδικευταὶ τῷ διατάξιν ταντὴν τῷ περὶ κοινωνίας τιτ. ἐνέθηκαν, ἡτοι τῷ α· τιτ. τοῦ ιβ· βιβ.

T. 10. οα' ⁴⁾ Ἀγαθοεπήρ ἔχονσα γυνὴ καὶ προῖκα ὑπὲρ C. H. 3. αὐτῆς ἐπιδοῦσα ⁵⁾ συνεφάνησε, διαλυμένον τοῦ γάμου ⁶⁾ ἐντῇ ἀποδοθῆναι τὴν προῖκα. συνέβη, ταύτην ἀναθρεπτὴν ἐν τῷ γάμῳ τελευτῆσαι. καὶ ἥλθεν ἡ προικίσσα αὐτήν, βανδομένη τὴν προῖκα ἀναλαβεῖν ⁸⁾ κατὰ τὸ σύμφωνον. ὁ δὲ ἀνὴρ ἐλεγε, μηδὲν χρεωστεῖν, δισχυριζόμενος γυμνὸν ἐντοῦ ⁹⁾ τὸ σύμφωνον· ἀπὸ γυμνοῦ δὲ συμφώνου μὴ τίκτεσθαι ἀγωγήν τινι ¹⁰⁾. προξῆλθεν οὖν ἡ γυνὴ βασιλεὺς ταῦτα διδύσκοντα, καὶ ἀντέροιψε πόδες αὐτῆς ὁ βασιλεὺς οὗτως· Τὸ σύμφωνον, ὑπερ ἔξεφάνησας, ὅτε τὴν προῖκα ὑπὲρ τῆς ἀναθρεπτῆς ἔδιδως, φυλαχθῆναι κρῆτις ¹¹⁾, καὶ οὐδὲ ἀτικεῖσθαι σοι δύναται, ὅπερ εἴωθε λέγεσθαι, ἀπὸ ψιλοῦ συμφώνου ἀγωγήν μὴ γεννᾶσθαι ¹²⁾. τότε γὰρ τούτῳ τῷ γύμνῳ ¹³⁾ κεχορήμεθα, ὅτε τὸ σύμφωνον γυμνὸν ἔστιν, ἐπειδὴ ¹⁴⁾, ὅτε πρόγκατα δίδοται καὶ τί ποτε περὶ ἀναδοτέων ¹⁵⁾ αὐτῶν συμφωνεῖται ¹⁶⁾, χρήσιμός ἔστιν ὁ τῆς ἀπατῆσεως λόγος.

προῖκα ἀπειδοῦσα] "Οὐ τὸ περὶ τῆς δόσεως τῆς προικὸς μετὰ τὸν τοῦ γάμου λύσιν σύμφωνον ἔρχονται, ἐὰν παραγόμενα τῷ συμφώνῳ ἐπιδέδοται ἡ προῖκη καὶ τοις ἀσφαλῶς ἡ διάταξις τοῦ πάκτου ἐξ κοινωνῆτος θεματίζει γεγονόντι εὐθύνη, ὅτε ἡ προῖκη ἔδιδοτο. ἐὰν γὰρ ὁ προικίσσα μηδεὶς χρόνον διαλιπὼν ἐξ ἀνεβαλλό πακτευοῦ περὶ τὸν ἀναδοθῆραι ἐντῷ τὴν προῖκα, οὐδὲν ὠφελεῖται εἰ τοῦ τοιούτου συμφώνου τοῦτο γάρ ἐν τῷ γ. τιτ. ἔγνως τοῦ δὲ δοτίζοντος πρώτου μοροβίβ. * ή βιβ. κη. τιτ. η. κεφ. κη. ¹⁷⁾.

Ίδον ἐνταῦθα κατὰ μεθ'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. Θέμα τελευτῶν, ὁ φησιν· ὅτερ ἐν συμφωνηθῇ ἐν τῷ παραδίδοσθαι πρόγκατα, ἔρχονται.

τούτῳ τῷ γύμνῳ ¹⁸⁾ περὶ κεχρήματα] Θεοδώρου. Τὸ περὶ τῆς ἀναδύνεως τῆς προικὸς ¹⁹⁾ συντίτοντα πάκτου σον τοιεῖται γούδον γηρανόν· δῆγε καὶ τίκτει τὸν ποιδακτίκων. διοίσεις ἀνάγνωσθι καὶ τὸν κα. διατ. τοῦ παρόντος τιτ. καὶ γνωσθῇ, ὅτι ἀγωγήν οὐκ ἔστιν ἀπὸ πάκτου, δηλοντο γούδον ὄντος κατὰ τὸ ἐνταῦθα λεχθέν. οὐτος οὐν γόει καὶ τὸ κεκίνενον ἐν τῇ σ· διατ. τοῦδε τιτ. τοῦ παρόντος βιβλίου, πλὴν ἵπεξελόμενος τὸ ἐπὶ τῷ προικὶ γεγόμενον πάκτου, μάλιστα περὶ μητρός, διὰ τὸν σ. διατ. τοῦ ιβ· τιτ. καὶ τὸν α· διατ. τοῦ ιδ. τοῦ ε· βιβ.

σημείωσαι ²⁰⁾, πότε χώραν βούλεται ἡ διάταξις ²¹⁾ ἔχειν τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, μὴ τίκτεσθαι ἀπὸ πάκτου ²²⁾ ἀγωγήν, ὅτε μηδὲν δέδοται παρά τινος, ἀλλὰ μόνον συμφωνησοῦ ²³⁾ τινὶ δούναι τί ποτε ἡ ποικαλί. ἐὰν οὖν εἴποι σοι, ὅτι αὐτίον δέδωμι σοι ν. ²⁴⁾ νομίσματα, αὐτίον κτίζω τὸν οὐκόν σου, μηδε-

remissio, ut cap. I. tit. 2. Nota quoque ex fine adnotationis, Basilicorum repurgatores quemlibet iuris locum titulo congruo subiecisse, ut in constitutione proposita. Nam cum eam de pacto tractantem reperirent, huic primo titulo subiecerunt, non secundo, qui de transactione tractat. Memoria igitur teneas, quod traditum tibi est, et id semper agas, si quid tibi repugnare videatur, ut titulum quoque speces, cui insertum est, et de quibus directe et latius in eo disseritur, et inde multa colliges, quae contradictionem solvere possint. Et vide, illud, quod tibi dico, verum statim esse ex sequenti capitulo. Nam illud quoque Codicis architecti de pacto disserrere invenerunt et huic titulo iuxerunt coequo casu, ut pactum quoque servaretur, praescriptis verbis actionem dederunt, nec vero pro socio actionem, ut dixerunt, quum simpliciter pacti fuerint, nec vero quasi societatem initiri ea pacti fuerint, de quibus inter ipsos convenit. Nam profecto, si animo societatis ineundam pacti fuissent. Codicis architecti hanc constitutio nem titulo pro socio inseruissent, sive tit. I. lib. 12.

LXXI. Mulier, quae alumnam habebat et dotem pro ea dederat ¹⁾, pacta est, ut soluto matrimonio dos sibi redderetur. Alumnam hanc constante matrimonio mori accidit: et quae dotem pro ea dederat, dotem secundum pactum recipere volebat. Maritus autem se nihil debere dicebat, asseverans, hoc pactum nudum esse; ex nudo autem pacto actionem nasci nemini. Mulier igitur Principem haec exponens adiit, eique Princeps ita rescripsit. Pactum, quod fecisti, cum dotem pro alumna das, servari oportet: nec obesse tibi potest, quod dici solet, ex nudo pacto actionem non nasci: tunc enim hoc iure utimur ²⁾, quum pactum nudum est ³⁾). Alioquin cum res dantur et aliquid de reddendis eis convenit, utilis est conditio.

1) **dotem dederat**] Pactum de dote soluto matrimonio reddenda valet, si eodem tempore cum pacto dos data est. Recte constitutio ponit, pactum ex continentali factum esse statim, atque dos data est. Nam si, qui dotem dedit, brevi spatio interiecto ex intervallo de reddenda sibi dote pactus sit, nihil ei eiusmodi pactum prodest. Hoc enim primo libro singulari de dotibus tit. 3. cognovisti, sive lib. 28. tit. 8. cap. 23.

Ecce, hoc loco secundum cap. 49. huius tit. thema ult. quo dicitur: Quicquid in tradenda re convenerit, valet.

2) **hoc iure utimur**] Theodori. Pactum de reddenda dote in continentali factum pro nudo non habet: itaque parit quoque conditionem. Similiter legas et const. 21. huius tituli, et disces, actionem ex pacto, scilicet nudo, non esse, secundum id, quod hoc loco dictum est. Sic igitur intellige et id, quod const. 6. huius tit. huius libri positum est, excepto tamen pacto, quod de dote factum est, a matre potissimum, propter const. 6. tit. 12. et const. 1. tit. 14. lib. 5.

Nota, quando locum esse constitutio velit regulae, quae dicit, ex pacto actionem non nasci, tunc scilicet, quum nihil ab aliquo datum sit, sed tantum pactus sim, me alicui aliiquid daturum vel facturum. Si igitur dixero, me eras tibi quinquaginta daturum, eras me domum

d) Fabr. ο'. Legitur hoc caput in Syn. p. 290. e) Syn. ἀποδιδοῦσα. f) τοῦ γάμου deest in Syn. g) Syn. λαβεῖν. h) τοῦτο Cod. Coisl. et Syn. Apud Fabr. deest. i) Sic Cod. Coisl. Fabr. et Syn. μηδενὶ τίκτεσθαι ἀγωγήν. k) Syn. δεῖ. l) Syn. γενέσθαι. m) Syn. νομίμω. n) Syn. ἐπει. o) Syn. ἀναδόσεως. p) Sic Cod. Coisl. et Syn. Fabr. συμφωνῆται. q) Stellula praefixa significat, haec ab alia manu esse adscripta in Cod. Coisl. r) Hoc Scholium e Cod. Coisl. exhibitum fere iisdem verbis habet Fabr. [Sch. p. T. I. p. 765.] s) Fabr. hic post διάταξις addit. χώραν. t) Fabr. συμφώνου. u) Fabr. συμφωνηθῇ. v) Fabr. πεντήκοντα.